

AALBORG UNIVERSITET

Beskyttelse på lånt tid

EN KVALITATIV UNDERSØGELSE AF DET SOCIALE ARBEJDE
MED FLYGTNINGES INTEGRATION

MARIAH WEHBEH

Speciale på Kandidatuddannelsen i
Socialt Arbejde, juni 2023

Studienummer: 20211879

Vejleder: Halima El Abassi

Antal anslag: 165.080

Abstract

The following thesis aims to investigate significance of temporary residence permits for the integration of newly arrived refugees in Denmark and explores how social workers can contribute to reducing the uncertainty associated with refugees' temporary immigration status. The study is grounded in a "Hermeneutic Theoretical Optics" framework and employs a qualitative methodology. Data was collected through seven interviews with social workers working with refugees, including those employed in municipalities, NGOs, and private organizations. The empirical findings are analyzed using concepts such as dignity, needs, recognition, decision-making processes, and power, in order to investigate the impact of temporary residence permits on refugees' integration and their engagement requirements.

The study focuses on how social workers support refugees' needs by examining their scope for action and the importance of recognition within this target group. Practical aspects of how social workers meet the needs of refugees are also explored. The theoretical foundations draw upon Wim Van Oorschot's dignity theory, Michael Lipsky's theory of Street-Level Bureaucracy, Abraham Maslow's pyramid of needs, Axel Honneth's recognition theory, and Pierre Bourdieu's concepts of doxa and power.

The findings reveal that temporary residence permits significantly influence the integration process of newly arrived refugees. The temporary nature of these permits creates a sense of duplicity and uneasiness among refugees, impacting their motivation and opportunities for societal participation. Social workers play a crucial role in reducing uncertainty and empowering refugees by providing knowledge and emphasizing rights, duties, and motivation to meet the requirements for permanent residence permits.

To enhance integration and alleviate uncertainty surrounding temporary residence status, it is essential to strike a balance between encouraging refugees' active participation and ensuring a secure and stable future for them. By addressing these challenges, social workers can contribute to creating a more inclusive and supportive environment for refugees in Danish society.

Contents

Indledning	4
Historisk kontekst	4
Flygtningepolitik i dag	5
Danmarks internationale forpligtelser	7
Forskningsoversigt	7
Diskurs i udlændingepolitikken	9
Udfordringer i det sociale arbejde	11
Problemfeltets afgrænsning	13
Problemformulering	14
Begrebsafklaring	15
Nyankomne flygtninge	15
Integration	15
Det sociale arbejde	15
Lovgivning på flygtningeområdet	16
Udlændingeloven	16
Integrationsloven	17
Repatrieringsloven	18
Undersøgelserdesign	19
Videnskabsteoretisk indgangsvinkel	19
Hermeneutik	20
Egne forforståelser	21
Læsevejledning	22
Teori	23
Metode	27
Adgang til feltet og valg af informanter	27
Præsentation af informanter	29
Socialarbejdere i jobcenteret	29
Socialarbejder i NGO	31
Socialarbejder i privat virksomhed	32
Kvalitativ undersøgelse	32
Semistruktureret interview	33
Transskribering	34
Analysestrategi	35
Kodning af empiri	36

Analyse.....	37
Kapitel 1 – Flygtnings integrationsforløb	37
En integrationsindsats der tilskynder selvforsørgelse	37
Fokus på midlertidighed	39
Forskelsbehandling i lovgivning?	41
Afvigelser i lovgivning påvirker tilknytning til Danmark og hjemlandet	43
Flygtnings samarbejdsvillighed og motivation til beskæftigelse	45
Tilknytning til arbejdsmarkedet gennem ufaglærte jobs.....	47
Svækkelse af motivation grundet vejledningspligt	49
Opsamling	50
Kapitel 2 – Socialarbejders rolle i arbejdet med integration og midlertidighed.....	52
Socialarbejders tilpasning efter kravene for permanent opholdstilladelse.....	52
Vigtigheden af ret og pligt.....	54
Formidling fører til tillid	56
Plads til skønsmæssige vurderinger	57
Adskillelse mellem personlig og professionel holdning.....	59
Fokus på ordet mulighed i forbindelse med repatriering	61
Overordnet fokus på hjælp til selvhjælp.....	62
Opsamling	64
Konklusion.....	66
Perspektivering og afsluttende refleksioner.....	67
Kvalitet i forskningsmetode	69
Validitet.....	69
Reliabilitet	69
Generaliserbarhed	70
Litteraturliste	71

Indledning

Historisk kontekst

Debatten om udlændinge og flygtninge i Danmark har været fremtrædende i flere årtier. Særligt efter vedtagelsen af udlændingeloven i 1983, som er kendt som en af Europas mest liberale udlændingelove opstod der uenigheder blandt politiske partier og borgere. Loven indførte blandt andet retskrav på asyl i Danmark, når en udlænding havde en sag om flygtningestatus eller familiesammenføring under behandling. Reglerne for familiesammenføring blev også lempet, så flere kunne få lov til at blive genforenet med deres familier. (Olwig & Pærregaard, 2011) Tidligere var Danmarks asylpolitik nemlig baseret på ideen om national og international solidaritet, hvor man hjalp de svageste inden for landets grænser og samtidig overholdt internationale forpligtelser. Integration af flygtninge var en central del af denne politik, hvor det var vigtigt, at de fik tilknytning til samfundet samt deltog på arbejdsmarkedet for at opnå en vellykket integration og en inkluderende rolle i Danmark (Sjørsløv, 2011).

I perioden mellem 2000-2015 steg antallet af asylansøgere dramatisk på grund af forskellige flygtningesituationer, hvilket gjorde det svært for kommunerne at håndtere integrationsopgaven (Regeringen, 2016). Integrationsindsatsens mangelfulde og usystematiske håndtering af flygtninges integration, medførte blandt andet adskillige sociale integrationsproblemer. (Martens & Stenild, 2009). Udlændinge med samme religiøse, kulturelle og sproglige baggrund blev ofte placeret i bestemte boligområder, hvilket gjorde det sværere for dem at integrere sig i samfundet (Bak, Bock & Schjørring, 2010). På grund af denne udvikling blev politikernes og borgernes holdninger til udlændinge og flygtninge, især dem med ikke-vestlig baggrund, stærkt polariseret (Olwig & Pærregaard, 2011). De øgede integrationsproblemer og den stigende opmærksomhed på denne målgruppe førte til flere revideringer og stramninger i udlændingeloven i de kommende årtier og op til i dag (Regeringen, 2016). Efter denne periode opstod et paradigmeskifte, hvor man i udlændingepolitikken formåede at indføre adskillige stramninger, der fokuserede mere på midlertidighed og hjemsendelse af flygtninge end på en vellykket integration med henblik på permanent ophold i Danmark. Den skærpede udlændingepolitik førte til et fald i antallet af asylansøgere i Danmark, og i dag har man på politisk niveau valgt at fortsætte en stram udlændingepolitik. (UNHCR, 2021)

Flygtningepolitik i dag

Gennem de seneste årtier har flygtningepolitikken nemlig været et emneområde i dansk politik, som har været genstand for meget debat i forbindelse med flygtninges integration og viser delte holdninger blandt både politikere og borgere (Olwig & Pærregaard, 2011). Danmarks asylpolitik har især været under hård kritik på nationalt og internationalt niveau, efter det såkaldte paradigmeskifte trådte i kraft i 2019. Under den daværende VLAK-regering blev der foretaget adskillige revideringer på udlændingeområdet med henblik på et skift fra integration af flygtninge til midlertidighed og hjemsendelse, når der ikke længere er behov for beskyttelse (Regeringen & Dansk Folkeparti, 2018). Den nuværende regering fastholder dog principperne om midlertidighed og fokuserer på reglerne for asyl, statsborgerskab og familiesammenføring samt kontrol og vejledning i kommunerne i forbindelse med repatriering (Regeringsgrundlag, 2022). Socialdemokratiets udlændingeordfører Kasper Sand Kjær, der deltog til konferencen 'Beskyttelse på lånt tid' den 10. maj 2023 om midlertidighed, inddragelse og nægtelse af forlængelse af flygtninges opholdstilladelse udtaler følgende:

"Det er retfærdigt og godt, at flygtninges ophold i Danmark som udgangspunkt er midlertidigt" (Dignity, 2023)

Diverse eksperter og politikere fra andre partier mener, at der er behov for lempelser frem for yderligere stramninger på flygtningeområdet. Carl Valentin fra Socialistisk Folkeparti kritiserer lovgivningens håndtering af integration og siger:

"Man har fjernet et af de stærkeste incitamenter til integration ved at gøre det svært at få permanent opholdstilladelse" (Dignity, 2023)

I forlængelse til dette udtaler lektor ved socialrådgiveruddannelsen på VIA University College, Stine Østergaard Poulsen, at den midlertidige opholdstilladelse og kravene om integration udsender to modsatrettede budskaber, der siger *'Integrér dig! Rejs hjem!'* (Dignity, 2023).

Udfordringerne ved håndtering af flygtninge medfører til uenigheder i udformningen af udlændingepolitikken i dag. Nogle politikere mener, at udlændingeområdet skal præges af humane og fair principper, der stemmer overens med FN's internationale forpligtelser, mens andre politikere mener, at en stram udlændingepolitik skal beskytte og bevare Danmark som nationalstat. Fælles for de højreorienterede partier er deres syn på udlændinge og flygtninges position i samfundet (Witt, 2016). Partier som Venstre, De Konservative, Dansk Folkeparti og

Nye Borgerlige portrætter udlændinge som en trussel mod danske normer og værdier og samtidig også en trussel mod samfundsøkonomien. Partierne er tilhængere af, at Danmark opnår nytte af udlændinge og flygtnings ophold i landet ved at bidrage til samfundet på arbejdsmarkedet og samtidig tilpasse sig danske normer og værdier, indtil det er sikkert for dem at vende hjem igen. (Venstre, 2023; Nye Borgerlige, 2023; Dansk Folkeparti, 2023; De Konservative, 2023)

De venstreorienterede partier har derimod fokus på international solidaritet og at hjælpe de svageste ved at overholde internationale forpligtelser. Derudover taler partierne for at sikre en vellykket integration blandt udlændinge og flygtninge, således at alle borgere i Danmark bidrager på arbejdsmarkedet og tilpasser sig samfundets normer (Socialdemokratiet, 2023; Socialistisk Folkeparti, 2023; Radikale Venstre, 2023; Enhedslisten, 2023). Der hvor partiernes udlændingepolitik adskiller sig, er dog ved spørgsmålet om, hvilke udlændinge og flygtninge Danmark burde tage imod, hvor mange der skal modtages, og hvor længe de kan opholde sig i landet (Witt, 2016). Partier som Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti er interesserede i at hjælpe folk fra nærområderne, mens partier som Radikale Venstre og Enhedslisten giver udtryk for at hjælpe alle folk der er i nød uanset geografisk placering (Socialdemokratiet, 2023; Socialistisk Folkeparti, 2023; Radikale Venstre, 2023; Enhedslisten, 2023). Dog er der enighed om behovet for en styrket integrationsindsats, der skal håndtere og hindre opståen af udfordringer og sociale problemer med flygtnings rolle i samfundet.

FN's Flygtningehøjkommissariat UNHCR, har gentagne gange kritiseret asyl- og flygtningepolitikken i Danmark, som følge af paradigmeskiftets revideringer og stramninger på lovgivningsområdet. UNHCR udtrykker en særlig bekymring for Danmarks fokus på midlertidig beskyttelse og anvendelse af alle midler til hurtigst muligt at opnå tilbagevenden i flygtingenes hjemland (UNHCR, 2022). Dette kommer til udtryk gennem en kritik af de strenge kriterier for permanent opholdstilladelse, den forkortede varighed af opholdstilladelserne og hyppige vurderinger af beskyttelsesbehov. Disse faktorer kan modarbejde integrationsmålene, da en usikker status sandsynligvis vil skade flygtnings beskæftigelsesmuligheder og risikere at underminere regeringens mål om at sikre en effektiv og ikke-diskriminerende adgang for flygtninge til arbejdsmarkedet (UNHCR, 2022). Ved at skabe usikkerhed om opholdets varighed og ved at kræve gentagne vurderinger af beskyttelsesbehovet, kan det blive sværere for flygtninge at opnå stabilitet og integrere sig fuldt ud i det danske samfund. For at skabe et overblik over, hvordan håndteringen af flygtnings

integration burde håndteres i henhold til international lovgivning, vil der redegøres for FN's flygtningekonvention for at fremhæve flygtnings ret til beskyttelse.

Danmarks internationale forpligtelser

For at opnå asyl eller beskyttelsesstatus i Danmark og i henhold til EU-reglerne skal man opfylde betingelserne i FN's Flygtningekonvention. Flygtningekonventionen er en international aftale, der definerer, hvem der er en flygtning, fastlægger deres rettigheder og etablerer de retlige forpligtelser for staterne til at beskytte dem (UNHCR, 1966). Under international lov har alle flygtninge ret til bestemte rettigheder i forbindelse med asyl og betegnes som individer, der frygter forfølgelse grundet ens race, religion, nationalitet, tilhørsforhold til en bestemt social gruppe eller politisk overbevisning (Bradley, 2019). Konventionen anerkender også, at flygtninge ikke bør udvises eller sendes tilbage til et land, hvor de kan stå over for alvorlig skade, og at de bør have adgang til grundlæggende rettigheder såsom uddannelse, arbejde og sundhedspleje. Dermed kan et land ikke afvise asylansøgere retten til at søge asyl, da den internationale lov beskytter asylansøgers ret til at søge asyl, men ikke retten til at få asyl (UNHCR, 1966). Derudover har flygtninge ret til beskyttelse, så længe ens oprindelsesland fortsat er usikkert og livstruende. Dette forbindes med princippet om non-refoulement, hvor et land ikke kan udsende flygtninge til deres oprindelsesland, så længe situationen er usikker og den pågældende flygtning ikke ønsker at vende tilbage. Til gengæld udfører diverse lande adskillige tiltag, der begrænser mulighederne for at kunne få asyl grundet nationale interesser og dermed besværliggør adgangen for beskyttelse i det pågældende land. (Bradley, 2019) Dette indebærer også Danmarks asylpolitik, der er præget af diverse tiltag med henblik på at fremføre en stram og kontrolleret politik (Marianne & Marko, 2021).

Overordnet set har udviklingen af diskursen i udlændingepolitikken medført til diverse tiltag på lovgivningen, herunder et øget fokus på midlertidighed for flygtninge. Da lovgivning på udlændingeområdet forudsætter rammerne for det sociale arbejde, vil der i følgende afsnit præsenteres for tidligere forskning, der har en relevans for forståelsen af feltet.

Forskningsoversigt

I følgende afsnit præsenteres eksisterende forskning, der afdækker emneområder relateret til flygtnings midlertidige opholdsstatus. Forskningsoversigten er afdækket af søgning på databaserne Google Scholar og Social Science Premium Collection med en sammensætning af

følgende relevante søgeord: *midlertidighed, repatriering, integration, Danmark, Skandinavien, og udlændingepolitik*. Dette er fremvist i tabellen nedenfor:

	<i>Database</i>	<i>Søgning</i>	<i>Resultat</i>
<i>Søgning 1</i>	Social Science Premium Collection	(Temporary status) AND Integration AND Denmark AND Refugees AND Uncertainty AND (Social Work) AND Scandinavian AND Repatriation	65 resultater
<i>Søgning 2</i>	Social Science Premium Collection	(Temporary residence permit) AND Integration AND Denmark AND Refugees AND Uncertainty AND (Social Work) AND Scandinavian	170 resultater
<i>Søgning 3</i>	Social Science Premium Collection	(Temporary status) AND Integration AND Denmark AND Refugees AND Uncertainty AND (Social Work) AND Repatriation	253 resultater
<i>Søgning 4</i>	Google Scholar	integration af flygtninge midlertidig opholdstilladelse socialt arbejde	443 resultater
<i>Søgning 5</i>	Google Scholar	midlertidighedens indflydelse på flygtninges integration	50 resultater
<i>Søgning 6</i>	Google Scholar	refugees' integration temporary status in Denmark repatriation paradox	7670 resultater

Dansk forskning, omhandlende de førnævnte søgeord, er begrænset, hvorfor der afdækkes eksisterende forskning i en international kontekst, herunder særligt fokus på skandinavisk forskning. Skandinavisk forskning er væsentlig mere relevant at fremhæve, da skandinaviske lande deler samme universelle velfærdsmodel, hvilket antages at give anledning til fællestræk i flygtninge- og asylområdet. Derudover tages der udgangspunkt i andet relevant forskning på internationalt niveau, da dette også kan have en relevans for forståelsen af genstandsfeltet. Desuden tages der udgangspunkt i forskning udgivet efter år 2015, da der i højere grad var fokus på midlertidighed og hjemsendelse af flygtninge, når der ikke har behov for asyl eller ophold. Den udvalgte forskning er kategoriseret i to emneområder – den politiske diskurs i udlændingepolitikken og udfordringer i forbindelse med håndteringen af flygtninges

integration i det sociale arbejde. Igennem denne forskningsoversigt dannes et overblik over relevante faktorer, der har en betydning for flygtninges position i samfundet og det sociale arbejde med målgruppen.

Diskurs i udlændingepolitikken

For at danne et overblik over udlændingepolitikken diskursive tendenser ud fra en skandinavisk sammenhæng har Garvik Marianne og Valenta Marko i 2021 udarbejdet et komparativt migrationsstudie kaldet ” *Seeking asylum in Scandinavia: a comparative analysis of recent restrictive policy responses towards unaccompanied Afghan minors in Denmark, Sweden and Norway*”. Migrationsstudiet betoner den politiske respons af uledsagede afghanske mindreårige, som søgte asyl i Danmark, Norge og Sverige. Der tages særligt udgangspunkt i den politiske håndtering af flygtningestrømmene, der førte til en stigning i antallet af flygtninge i Skandinavien og dermed introducerede skandinaviske lande til indførslen af ydre og indre grænsekontrol (Marianne & Marko, 2021). Siden 2015 har der været et skift i den politiske tilgang til flygtninge, hvor der tidligere var fokus på social beskyttelse, integration, samt mennesker- og børns rettigheder. Efterfølgende har politiske reaktioner været præget af kontrol, afskrækkelse og midlertidighed, hvilket stadig afspejles i lovgivningerne i dag. Artiklen fremhæver et fælles fokus på midlertidige opholdstilladelser for de tre skandinaviske lande, hvor Danmarks politik fremstår som værende mest restriktiv, mens Sverige indtager den mindst restriktive politik (Marianne & Marko, 2021). Den restriktive politik og usikre fremtid i de skandinaviske lande har forårsaget til adskillige problematikker. Eksempelvis forsøger flygtninge at søge asyl i andre lande, hvilket frembringer flere illegale migranter i andre europæiske lande. En anden problematik flygtninge møder som følge af stramningerne, er deres forsøg på at opnå en sikker fremtid gennem en permanent opholdstilladelse. (Marianne & Marko, 2021) Dette forhindres flygtninge for, hvilket kan påvirke deres rolle i samfundet. Disse udsagn fremhæves også i andet skandinavisk forskning, hvor der er foretaget lignende undersøgelser (Borevi & Jensen, 2017; Breidahl, 2017).

Teksten ” *Unresolved and Unresolvable? Tensions in the Refugee Regime* ” af Megan Bradley er et videnskabeligt tidsskrift udgivet i 2019 og omhandler landes håndtering af udfordringer der opstår, som følge af de øgede flygtningestrømme. Heraf tages der stilling til, hvordan samspillet mellem juridiske principper, moralske pligter og nationale interesser har en indflydelse på håndteringen af flygtninges fordrivelser (Bradley, 2019). Samspillet mellem de tre faktorer skal forsøge at fremdrage holdbare og nyttige løsninger på

flygtningefordrivelsernes udfordringer. En særlig udpræget løsning på dette er et øget fokus på repatriering og frivillig tilbagevenden. Desuden beskriver teksten nyttigheden af henholdsvis lokal integration, genbosættelse og frivillig hjemsendelse som nuværende løsninger på flygtninges fordrivelser (Bradley, 2019). Repatriering eller frivillig hjemsendelse er den mest 'fortrukne' løsning, da dette stemmer overens med juridiske principper, moralske pligter og nationale interesser. Dog opstår der en diskussion om, hvorvidt det er en holdbar løsning at vende tilbage til ens oprindelsesland lige efter uroligheder eller krig, da landet endnu ikke har formået at genopbygge et velfungerende samfund op igen. Man er ikke længere i fare eller befinder sig i et usikkert miljø, men der er som end ingen sikker garanti for borgeres basale rettigheder til et godt liv (Bradley, 2019).

Thomas Bredgaard og Rasmus Lind Ravn har i 2021 udgivet artiklen "*Denmark: from integration to repatriation*". I artiklen fremlægges og evalueres centrale ændringer i integrationspolitikken herunder beskæftigelsesområdet under og efter 'flygtningekrisen', som har haft en indflydelse på integrationen af flygtninge (Bredgaard & Ravn, 2021). Flygtningekrisen førte til indførelsen af adskillige reformer indenfor flygtninge- og beskæftigelsespolitikken med henblik på at tilskynde en hurtigere og mere fastlagt tilknytning til arbejdsmarkedet samt skærpede jobsøgningskrav. Gennem kvantitative undersøgelser konstateres der, at ændringerne har haft en positiv indflydelse på flygtninges tilknytning til arbejdsmarkedet og dermed en øget tendens for en vellykket integration. Dog fremfører Bredgaard og Ravn, at der gennem indførelsen af vejledningspligten med hensyn til repatriering, kan opstå et dilemma med at fremme hjemsendelse af flygtninge og samtidig fremme flygtninges tilknytning til arbejdsmarkedet og integration. Sådanne hjemsendelsespolitikker er blevet kritiseret af fagprofessionelle og civilsamfundsorganisationer for at have potentiale til at underminere flygtninges integrationsproces (Bredgaard & Ravn, 2021).

I artiklen "*Taking control and reorienting future aspirations: How young refugees in Denmark navigate life between integration and repatriation*" skrevet af Louise Dånge i 2022, er der særligt fokus på unge flygtninges handlemuligheder og oplevelser i Danmark efter paradigmeskiftet. Igennem fire empiriske kvalitative forløbsundersøgelser følger Dånge unge flygtninges oplevelse af genbosættelsesmulighederne som følge af det politiske skift (Dånge, 2022). Undersøgelsen præsenterer flygtninges udfordringer i forbindelse med det øgede fokus på midlertidighed som udlændingepolitikken er præget af efter paradigmeskiftet. Det øgede fokus på midlertidighed resulterer i en tilstand af frygt og usikkerhed om unge flygtninges

fremtid grundet muligheden for hjemsendelse, hvilket påvirkede målgruppens engagement og sociale navigation i samfundet (Dånge, 2022).

I efteråret 2022 udarbejdede jeg en eksamensopgave i forbindelse med et projektorienteret forløb hos Dansk Flygtningehjælps asylafdeling. Opgaven ”*Menneskesynet i udlændingepolitikken – med særligt fokus på integration og repatriering*” omhandler menneskesynet i udlændingepolitikken, herunder repatriering, ved at undersøge diskursen der associeres med målgruppen udlændinge, flygtninge og indvandrere (M. Wehbeh, 2023). Repatrieringsordningens association om en frivillig beslutning om tilbagevenden til sit oprindelsesland udfordres i praksis efter indførslen af vejledningspligten i 2019. Opgaven fremhæver gennem en diskursanalyse, at menneskesynet i repatrieringsordningen tager afsæt i udlændingepolitikken menneskesyn. I dansk politik anser man udlændinges ophold i landet som værende midlertidigt, hvor man tidligere integrerede målgruppen med henblik på længerevarende ophold (Wehbeh, 2023). Der er desuden udført en kvalitativ undersøgelse, hvor kommunale sagsbehandlere samt en repatrieringsrådgiver fra Dansk Flygtningehjælp interviewes med henblik på at undersøge, hvordan den politiske diskurs påvirker det sociale arbejde. Gennem den politiske italesættelse af udlændinge og indførelsen af adskillige revideringer i udlændingepolitikken, udvises der et ønske om at motivere flere udlændinge til at vende hjem igen. Dette forstyrrer princippet om frivillighed, hvorfor socialarbejdere i praksis er særligt opmærksomme deres formidling under vejledningssamtaler med målgruppen. Her understreger socialarbejdere, at vejledningspligten ikke fremtvinger den enkelte til at repatriere, men tværtimod er et forsøg på at informere borgere om deres rettigheder (Wehbeh, 2023).

Udfordringer i det sociale arbejde

Artiklen ”*(Dis)Empowering New Immigrants and Refugees Through Their Participation in Introduction Programs in Sweden, Denmark, and Norway*”, af Ariana G. Fernandes fra 2015, er en kritisk undersøgelse af, hvordan empowerment fungerer i praksis i introduktionsprogrammer i Danmark, Norge og Sverige (Fernandes, 2015). Der er særligt fokus på, om hvorvidt introduktionsprogrammerne giver anledning til at motivere og styrke flygtnings integration, samt hvilke ideologier der præger praksisarbejdet. Programmernes funktion funderer på ideen om at omforme flygtninge til ideelle borgere, der kommer ud på arbejdsmarkedet med henblik på at blive økonomisk selvstændige, aktivt deltagende i samfundet samt assimilere sig kulturelt (Fernandes, 2015). I forsøget på at forme og influere

flygtninge ud på arbejdsmarkedet, tages der dog ikke forbehold for de strukturelle barrierer, der kan forhindre eller udelukke flygtninge ud på arbejdsmarkedet. Dermed viser artiklen, at der er potentiale til at programmerne er empowerment-baserede, hvor en liberal empowerment-ideologi er mere tilbøjelig til at være gældende frem for en radikalorienteret empowerment (Fernandes, 2015). Forskningsartiklen *"Integration of refugees on the Danish Labor Market"* af Thomas Bredgaard og Trine Lund Thomsen fra 2018 fremhæver tilsvarende resultater i forbindelse med diverse strukturelle barrierer på det skandinaviske arbejdsmarked, herunder Danmark, der besværliggør flygtninges integrationsproces (Bredgaard & Thomsen, 2018).

En lignende undersøgelse i forbindelse med udfordringer i integrationsarbejdet belyser Louise Dånge i sin artikel *"'It is as if we insert a conflict into the conversation, that wasn't there before, right?' Local integration policy workers' experiences of talking repatriation policies into being in their encounters with young refugees"* fra 2022. Her er der fokus på, hvordan implementeringspraksissen af vejledningspligten i forhold til italesættelse af repatrieringspolitikker blev håndteret i mødet mellem socialarbejder og flygtning (Dånge, 2022). Gennem en empirisk analyse giver kommunale integrationsmedarbejdere udtryk for, at italesættelsen af repatriering i integrationsforløb ofte blev mødt med nogle følelsesmæssige reaktioner, som socialarbejderne har haft svært ved at håndtere. Derudover besværliggør vejledningspligten socialarbejderes evner til at opretholde flygtninges motivation og engagement, hvilket også udfordrer fagprofessionelles moralske handlekraft og etiske principper (Dånge, 2022). Samme udfald fremhæves desuden også i artiklen *"Between integration and repatriation – frontline experiences of how conflicting immigrant integration policies hamper the integration of young refugees in Denmark"* skrevet af Frederikke Jarlby og Kathrine Vitus fra 2022 (Jarlby & Vitus, 2022). Her betones dilemmaet, der opstår i arbejdet med integration, når der samtidig opfordres til repatriering samt fokuseres på midlertidighed i mødet med unge flygtninge (Jarlby & Vitus, 2022).

Der er desuden udarbejdet et speciale i 2020, kaldet *"Alle er blevet til et problem – Diskursernes udvikling på flygtningeområdet og det sociale arbejde med flygtninge"* af Lena Gunnarsdóttir, omhandlende udviklingen af arbejdet med flygtninge i udlændingepolitikken. Her fremhæves der gennem en diskursanalyse skiftet i synet på flygtninge i finanslovene for 2015 og 2019. Tidligere blev flygtninge associeret med fair regler grundet deres behov for beskyttelse, mens der i 2019 var en markant ændring med fokus på at mindske antallet af flygtninge i Danmark og med en forestilling om, at beskytte Danmark mod flygtninge og

fremstod som en byrde for velfærdssamfundet (Gunnarsdóttir, 2020). I denne sammenhæng blev der udført en empirisk undersøgelse for at afsøge, hvordan diskursen påvirker det sociale arbejde. I praksis danner diskursen og det lovforberedende arbejde grundlag for, at socialarbejdere ikke kan arbejde med målgruppen ud fra en medmenneskelig og beskyttende funktion, men arbejder i højere grad med en rigid lovgivning, der har fokus på kravene, der stilles til målgruppen frem for at imødekomme den enkeltes behov (Gunnarsdóttir, 2020).

Problemfeltets afgrænsning

De førnævnte forskningsartikler er væsentlige for opgavens undersøgelsesfelt, da de tilvejebringer en forståelse af, hvilken diskurs der forbindes med flygtninge og deres position i samfundet. Forskningsoversigten skaber et overblik over, hvorfor der på politisk niveau er blevet besluttet, at der kun udstedes midlertidige opholdstilladelser til flygtninge i Danmark, og hvilke associationer der forbindes med målgruppen. Ændringerne i udlændingepolitikken skaber udfordringer i arbejdet med målgruppen, og kan hindre socialarbejdere fra at yde hjælp tilpasset til den enkelte flygtnings behov. Det øgede fokus på repatriering, som følge af ideen om midlertidighed, har til formål at tilskynde flygtnings tilbagevenden ved at frempromovere en 'frivillig tilbagevenden' med mulighed for økonomisk støtte. Dette har vist sig at skabe uro hos flygtninge, der skal informeres om muligheden om repatriering til hver samtale med socialarbejdere i jobcenteret.

Paradigmeskiftet og skiftet i synet på flygtninge skaber uro og usikkerhed hos målgruppen, da deres position i samfundet hverken er permanent eller forudsigelig. Flygtninge kan forsøge at opfylde kravene for at opnå permanent opholdstilladelse, men kan også risikere inddragelse eller nægtelse af forlængelse af deres opholdstilladelse. Derudover har ændringerne i integrationsprogrammer potentiale til at motivere flygtninge ud på arbejdsmarkedet og lære sproget, men har også potentiale til at have den modsatte effekt. Derfor er det interessant at undersøge, hvordan socialarbejdere bibeholder motivationen og støtter flygtninge i denne sammenhæng. Ud fra forskningsoversigten fremgår det, at ændringerne i udlændingepolitikken har en direkte indflydelse på socialarbejderen arbejde, da lovgivningen danner rammerne for deres handlemuligheder.

Socialt arbejde forekommer oftest i institutionelt regi, hvor det sociale arbejde udspiller sig i mødet mellem socialarbejder og borger (Monrad & Olesen, 2018). Derfor er der fokus på socialarbejderen arbejde og deres møde med målgruppen. Der tages udgangspunkt i arbejdet

med alle flygtninge og familiesammenførte til flygtninge efter år 2015, da der i denne periode blev modtaget flest flygtninge, hvilket medførte til revideret udlændingepolitik i dag. Der vil være særligt fokus på arbejdet med flygtninge efter marts 2019, idet der efter denne periode kun blev udstedt midlertidige opholdstilladelser til flygtninge og familiesammenførte til flygtninge. Opholdstilladelser forinden denne periode blev desuden ændret med henblik på midlertidigt ophold gældende indtil juli 2019, med undtagelse fra flygtninge, der allerede har opnået en permanent opholdstilladelse (DRC Integration, 2023). Derfor vil der være fokus på flygtninge fra begge perioder som én samlet målgruppe. Specialeopgaven har til hensigt at bidrage med en forståelse af, hvilken betydning midlertidige opholdstilladelser kan have for flygtnings integration ved at undersøge, hvilke krav der forudsættes af målgruppen, samt hvordan et integrationsprogram forløber. Desuden er der fokus på, hvordan socialarbejdere støtter op om den usikkerhed, som flygtninge kan have i forhold til deres fremtid. Specialet vil derfor tage udgangspunkt i lovgivningens rammer for indholdet af integrationsforløb for flygtninge samt socialarbejderen perspektiv på integrationsarbejdet med flygtninge.

Problemformulering

For at undersøge sammenhængen mellem integration og midlertidighed i arbejdet med flygtninge, tages der udgangspunkt i følgende problemformulering:

Hvilken betydning har midlertidig opholdstilladelse for integrationen af nyankomne flygtninge, og hvordan kan socialarbejdere bidrage til at mindske usikkerheden, der forbindes med flygtnings midlertidige opholdsstatus i Danmark?

Eftersom jeg ønsker at opnå en fyldestgørende besvarelse af problemformuleringen, opstilles følgende forskningsspørgsmål med henblik på at indskrænke specialets fokus til et specifikt perspektiv ud fra de afgrænsede forhold:

- 1) Hvordan udmønter integration sig i kommunen for nyankomne flygtninge?
- 2) Hvilke udfordringer opstår der under integrationsforløbet, som følge af den midlertidige opholdstilladelse?
- 3) Hvordan kommer det sociale arbejde med flygtnings integration til udtryk?
- 4) Hvordan forholder socialarbejdere sig til flygtnings midlertidige status og flygtnings bekymringer i forhold til denne?

Begrebsafklaring

Nyankomne flygtninge

I dette speciale afgrænses specialiets betegnelse af nyankomne flygtninge til alle, der har været igennem asylprocessen og har opnået en midlertidig opholdstilladelse i Danmark samt er blevet boligplaceret i en kommune. Målgruppen er i denne fase omfattet af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet. (Integrationsloven LBK nr. 1146, 2020) Dermed vil nyankomne flygtninge, som indtræder Danmarks grænser for første gang eller asylansøgere, der bor på asylcentre, ikke betragtes som en del af målgruppen men udelukkende flygtninge, der har fået udstedt en midlertidig opholdstilladelse. Desuden kan man ikke afgrænse målgruppen til flygtninge, der har været i Danmark indenfor 5 år, da asylprocedurens varighed og dermed ophold på asylcentre er varierende (Svendsen, 2013). Betegnelsen nyankomne flygtninge beskriver således flygtninge, der har opnået en midlertidig opholdstilladelse og er blevet tilbudt et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram, som kan vare op til 5 år (Integrationsloven LBK nr. 1146, 2020).

Integration

Integrationsfænomenet vil i dette speciale forstås ud fra et beskæftigelsesrettet perspektiv som led af integrationslovens fokus i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet. Ud fra den afgrænsede begrebsafklaring af flygtninge, som beskrevet i førnævnte afsnit, tilbydes selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet med henblik på, at den pågældende kommer i ordinær beskæftigelse samt hel eller delvis selvforsørgelse (Integrationsloven LBK nr.1146, 2020). Udover det beskæftigelsesrettede fokus tilbydes der også danskuddannelse med henblik på at lære det danske sprog samt dansk kultur og værdier (Integrationsloven LBK nr.1146, 2020). For at kunne opnå permanent opholdstilladelse vægtes sprog og tilknytning til arbejdsmarkedet i høj grad, hvilket danner grundlag for forståelsen af integrationsfænomenet (Udlændingestyrelsen, 2023).

Det sociale arbejde

. Indenfor integrationsområdet er der diverse fagprofessionelle, som udfører socialt arbejde med flygtninge. Dette indebærer integrationsmedarbejdere i kommunen eller på jobcenteret, ansatte i NGO'er, ansatte på rehabiliterings- behandlingscentre eller ansatte for anden aktører. I dette speciale tages der udgangspunkt i socialarbejdere for at opnå viden om feltet. Det vil sige, at der tages udgangspunkt i socialarbejdere indenfor offentlige myndigheder, kommuner,

private humanitære og faglige organisationer, der arbejder indenfor integrationsområdet for flygtninge (DRC Integration, 2023). Formålet med dette er at opnå en bred variation af viden om arbejdet med flygtninge, for at fremhæve forskellige forståelser af sammenhængen mellem integrationsarbejdet med flygtninge og den midlertidige opholdstilladelse. Eftersom kommunerne er ansvarlige for flygtnings integration ud fra integrationsloven, vil kommunale integrationsmedarbejdere som udgangspunkt have en større relevans for besvarelsen af specialets interesseområde. Derfor betegnes de som socialarbejdere, mens andre relevante aktører benævnes ud fra deres funktionsbetegnelse.

Lovgivning på flygtningeområdet

I følgende afsnit vil der redegøres for relevant lovgivning på flygtningeområdet, der hjælper med at danne overblik over gældende juridiske rammer for flygtninge og det sociale arbejde med flygtninge. For at kunne besvare problemformuleringen omhandlende sammenhængen mellem midlertidig opholdsstatus og integration af flygtninge, er der behov for at have kendskab til relevant lovgivning. I forlængelse heraf kræver forskningsspørgsmålene viden om, hvordan flygtninge opnår midlertidig opholdstilladelse og integreres gennem lovgivningens juridiske rammer. Lovgivningen består af regler, reguleringer og forpligtelser, der udformes på politisk plan og udøves i praksis i det sociale arbejde med flygtninge. Dette betyder, at lovgivningen er afgørende for, hvem der er omfattet som flygtning, hvordan arbejdet skal udføres, hvilke instanser der skal varetage integrationsarbejdet, samt hvilke krav der forudsættes af målgruppen (Udlændingestyrelsen & SIRI, 2023).

Udlændingeloven

Ud fra udlændingelovens §§ 7 og 8 opnås forskellige typer af midlertidige opholdstilladelser i Danmark for flygtninge. Hvis man opnår midlertidig opholdstilladelse ud fra § 7, er man en flygtning omfattet af flygtningekonventionen fra 28. juli 1951, som har velbegrundet frygt for forfølgelse, på grund af sin race, religion, nationalitet, politiske overbevisning eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe og befinder sig derfor uden for sit oprindelsesland (Udlændingeloven nr. 1205 §7, 2022). Der udstedes opholdstilladelse på tre forskellige grundlag – konventionsstatus efter § 7, stk.1, individuel beskyttelsesstatus efter §7, stk. 2 og midlertidig beskyttelsesstatus efter § 7, stk. 3 (Udlændingestyrelsen, 2023). De forskellige grundlag har en betydning for opholdstilladelsens udløb og muligheder for forlængelse. § 8 henviser til kvoteflygtninge, der bliver genbosat i Danmark efter aftale med De Forenede Nationers Højkommissær for Flygtninge eller lignende international aftale, og bliver som

udgangspunkt udvalgt på baggrund af bestemte kriterier (Udlændingeloven nr. 1205 §8, 2022). Udover de førnævnte opholdstilladelser, kan nogle flygtninge opnå opholdstilladelser efter de 2 særlige for henholdsvis evakuerede afghanske flygtninge og ukrainske flygtninge (Udlændingestyrelsen, 2023). Alle de førnævnte opholdstilladelser der udstedes, er på midlertidig basis og dermed tidsbegrænsede med en periode på 2-3 år. Det er den første danske opholdstilladelse man meddeles, som skal fornyes efter den tidsbegrænsede opholdstilladelse udløber.

Integrationsloven

Integrationsloven har til formål at fremme integrationen af udlændinge i Danmark. Målgruppen for denne lov er langt mere omfattende end kun de nyankomne flygtninge og inkluderer også andre typer af udlændinge. I dette speciale vil der dog være fokus på hvilke forpligtelser, krav og rettigheder, der er gældende for nyankomne flygtninge, der har modtaget deres midlertidige opholdstilladelser efter udlændingelovens §§7 og 8 samt de 2 særskilte særlove.

I integrationslovens formålsparagraf klargøres det, at integrationen af flygtninge i Danmark skal ”sikre, at nyankomne udlændinge får mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer med henblik på at blive deltagende, selverhvervende og ydende medborgere på lige fod med samfundets øvrige borgere i overensstemmelse med grundlæggende værdier og normer i det danske samfund.” (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 1, 2020). I forbindelse med dette, skal flygtninge være indforstået med, at den enkeltes opholdsgrundlag danner rammerne for opholdet i Danmark, hvilket betyder at alle flygtninge gøres opmærksom på deres *midlertidige* opholdsstatus (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 1, stk. 2, 2020). Her skal en integrationsindsats understøtte således, at flygtninge bliver ansvarlige for egen integration gennem deltagelse, opnår selvforsørgelse gennem beskæftigelse samt har en forståelse for det danske samfunds grundlæggende normer og værdier (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 1, 2020). Desuden skal integrationsindsatsen medvirke til, at flygtninge har mulighed for at deltage på lige fod med andre medborgere i samfundet på politisk, økonomisk, arbejdsmæssigt, socialt, religiøst og kulturelt niveau (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 1, 2020). Alt dette fremmes gennem et samarbejde mellem samfundets borgere, virksomheder, myndigheder, institutioner, organisationer, foreninger mv. for at opnå en vellykket integration (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 1, stk. 3, 2020).

Tidspunkt for kommunens integrationsansvar er som udgangspunkt på den førstkommende hverdag indenfor en måned fra afgørelsen om opholdstilladelsen. Når en kommune overtager ansvaret, betragtes personen som jobparat i de første tre måneder, medmindre det er åbenbart, at personen ikke er i stand til at deltage i et virksomhedsrettet tilbud i form af virksomhedspraktik eller løntilskud (Integrationsloven LBK nr. 1146, 2020). Når en flygtning får meddelt midlertidig opholdstilladelse, starter integrationsindsatsen ifølge lovgivningen på følgende måde. Først skal den pågældende flygtning modtages og boligplaceres i en kommune efter Udlændingestyrelsens valg. Derefter skal der udarbejdes en kontrakt mellem den pågældende flygtning og kommune med henblik på at sikre kvaliteten af integrationsforløbet (Integrationsloven LBK nr. 1146 §4, 2020). Kommunen skal følge op på kontrakten, indtil de fastsatte mål er nået. Herefter skal der ske opfølgning ved personligt fremmøde mindst 4 gange inden for de første 6 måneder.

I kontrakten indebærer programmet, som kaldes "*Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram*", hvor omfang og indhold af programmet skal fremgå i kontrakten. Programmet er et tilbud, som kommuner i Danmark skal give til nyankomne flygtninge og familiesammenførte til flygtninge over 18 år, og skal tilpasses den enkeltes forudsætninger, så personen kan gennemføre programmet hurtigst muligt (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 4, 2020). Når flygtninge tilbydes selvforsørgelses- og hjemrejseprogram, har de pligt til at deltage aktivt i de enkelte dele af programmet. Programmet skal påbegyndes snarest muligt og senest en måned efter, at kommunen har overtaget ansvaret, og det har en varighed på et år. Kommunen skal give personer, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse, et virksomhedsrettet tilbud i form af virksomhedspraktik eller løntilskud indenfor to uger og senest ved programstart. Programmet kan forlænges, hvis flygtningen ikke har fået arbejde eller uddannelse inden for et år. Det samlede program kan højst have en varighed på 5 år (Integrationsloven LBK nr. 1146 § 4, 2020).

Repatrieringsloven

Repatrieringsordningen tilbyder alle udlændinge og flygtninge, der er omfattet af repatrieringsloven muligheden for at vende tilbage til sit oprindelsesland med økonomisk støtte på ca. 200.000 kroner (Repatrieringsloven LBK nr. 1270, 2022). Repatrieringsordningen fungerer i sammenhæng med integrationsindsatsen og betragtes som en del af den kommunale bestræbelse på at fremme integration. Ifølge lovgivning forudsætter en vellykket integration, hvor en person aktivt deltager i samfundet, en vellykket repatriering (Repatrieringsloven LBK

nr. 1270, 2022). Dette betragtes på baggrund af forestilling om, at en vellykket integration danner grundlag for en lettere reintegration i hjemlandets samfund. Hvis en udlænding, der er bosat her, derimod har haft en dårlig integration eller ikke trives i samfundet, kan repatriering være en gavnlig mulighed for at etablere sig med henblik på at skabe en bedre tilværelse i hjemlandet (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2023). Efter vedtagelsen af vejledningspligten i 2019, er kommunerne forpligtede til blandt andet at informere nyankomne flygtninge, der har haft ophold i Danmark indenfor 5 år om muligheden for repatriering til hver enkelt jobsamtale (Repatrieringsloven nr. 739, 2019). Desuden er kommunerne ansvarlige for sagsbehandlingen af en repatrieringssag, hvis en borger beslutter sig at repatriere. Dette foregår i samarbejde med DRC Dansk Flygtningehjælps repatrieringsafdeling (Repatrieringsloven LBK nr. 1270, 2022).

Undersøgelsesdesign

Videnskabsteoretisk indgangsvinkel

I følgende afsnit vil jeg udlægge specialets videnskabsteoretiske rammeforståelse for undersøgelsens metodiske og analytiske perspektiv. Det videnskabsteoretiske område består af adskillige virkelighedsanskuelser af et felt eller et fænomen. De forskellige retninger spænder fra forståelser, der på den ene ende baseres på reelle og eksisterende betragtninger til opfattelser, der på den anden side fortolkes og forandres i bestemte kontekster (Järvinen & Mik-Meyer, 2017).

Det er relevant at klarlægge den videnskabelige ramme for specialet, da en præsentation af hvordan verden anskues, og hvordan viden erkendes samt opnås, har en betydning for, hvordan forskningen indenfor et felt skal forstås.

I mit speciale vil jeg ved hjælp af mit videnskabsteoretiske ståsted forsøge at afdække viden om mit undersøgelsesfelt, hvis virkelighed er afhængig af samt skabes og forandres i konkrete kontekster (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Jeg ønsker ikke kun at fremdrage viden om bestemte kendetegn ved et fænomen, men derudover ønsker jeg at belyse, hvilken betydning bestemte kendetegn har for det givne fænomen. Min videnskabsteoretiske tilgang er i høj grad præget af den hermeneutiske videnskabsteori, der lægger vægt på tilegnelse af ny viden gennem fortolkning et felt eller fænomen med udgangspunkt i eksisterende viden og forforståelser (Lund, 2011). Jeg er også inspireret af den fænomenologiske videnskabsteori,

der har fokus på individets oplevelse og subjektive perspektiv som centralt i forståelsen af virkeligheden. Her betragtes erfaringer og bevidsthed som grundlaget for sand viden (Lund, 2011).

Min rammeforståelse er således influeret af en fænomenologisk-hermeneutisk orienteret vinkel, idet jeg er interesseret i at undersøge menneskers levede erfaringer og subjektive fortællinger af et givent fænomen. Ved at tage udgangspunkt i socialarbejderes oplevelser og udsagn, opnår jeg en forståelse af bestemte fænomener med en antagelse om, at deres livsverden er grundlag for menneskers virkelighed og dermed en generel sandhed (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Dog er jeg opmærksom på, at mine egne forforståelser og fordomme spiller en rolle i forsøget på at opnå viden om socialarbejderes oplevelser og virkelighed om et givent fænomen. I mødet med socialarbejdere og i specialets analyse har mine historiske, sociale og kulturelle forforståelser en afgørende betydning for udformningen af specialet fokus, informanternes udsagn og dermed fortolkningen af den viden, der erhverves i denne proces. I følgende afsnit, vil den hermeneutiske videnskabsteori uddybes, idet min rammeforståelse er influeret af flere aspekter indenfor denne tilgang.

Hermeneutik

Hermeneutikken er en videnskabsteori, der kan forstås ud fra adskillige retninger og beskæftiger sig primært med fortolkning af et givent felt. Begrebet 'hermeneutik' har ophav fra det græske 'hermeneuein', der betyder forstå, fortolke og tyde (Jacobsen, Schnack & Wahlgren, 1991). I hermeneutikken tages der udgangspunkt i den hermeneutiske cirkel, hvor *"dele forstås i lyset af helheden, mens helheden forstås ud fra de enkelte dele"* (Jacobsen, Schnack & Wahlgren, s. 133, 1991). Denne forståelse fremhæves også indenfor den *traditionelle, metodiske og filosofiske* hermeneutik. Den traditionelle hermeneutik vedrører ideen om at finde den sande mening med en given tekst, mens den metodiske hermeneutik fortolker på sammenhængen mellem helhed og dele af en genstand. Den filosofiske hermeneutik forudsætter en fortolkning, hvor forforståelsen spiller en afgørende rolle for forståelsen (Jacobsen, Schnack & Wahlgren, 1991). I specialet er min videnskabsteoriske optik præget af dele fra den sidstnævnte retning, som Hans-Georg Gadamer har grundlagt.

Ifølge Gadamers hermeneutiske videnskabsteori stammer al viden fra ens forudgående forståelser, som man bygger videre på gennem fortolkning og forskning (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Herved erhverves ny viden som danner grundlag for nye forforståelser og

fordomme. *Fordomme* skal anses som konkrete domme og formeninger der associeres med konkrete fænomener, som danner menneskets *forforståelse* (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Disse forforståelser giver således forskeren adgang til feltet og kommer til udtryk løbende i undersøgelsesprocessen. Dette kan også forstås ud fra *den hermeneutiske cirkel* eller *den hermeneutiske spiral*, der illustrerer fortolkningen af og sammenhængen mellem forforståelser og ny viden. Der forudsættes, at man som forsker allerede besidder viden om et felt gennem sine forforståelser, som omdannes til ny viden gennem fortolkning og dertil tilegnes nye forforståelser (Schmidt, 2022). En sammensmeltning af forskerens tidligere forforståelse og den opfattelse forskeren møder i feltet, kaldes en *horisontsammensmeltning* (Jacobsen, Schnack & Wahlgren, 1991).

Min viden om betydningen af flygtninges midlertidige opholdsstatus og det sociale arbejde kræver en fortolkning, der er præget af mine forforståelser af det aktuelle undersøgelsesfelt. Gennem min videnskabsteoretiske optik, der er præget af en fænomenologisk-hermeneutiske rammeforståelse, vil en horisontsammensmeltning bidrage til opnåelse af ny viden ved fortolkning af informanternes subjektive erfaringer, relevant teori og eksisterende forskning på området. Disse er alle præget af mine forudgående forforståelser, som ikke kan tilsidesættes, men tværtimod kan rekonstrueres og omdannes til ny viden (Juul & Pedersen, 2012).

Egne forforståelser

Min videnskabsteoretiske indgangsvinkel som hermeneutiker tillader, at mine forforståelser kan optræde som et fremtrædende og eksistentielt værktøj under specialets udformning. Der tages således udgangspunkt i min erfaring fra mit arbejde som praktikant for DRC Dansk Flygtningehjælps repatrieringsafdeling og mit frivillige engagement som projektleder for et projekt på henholdsvis Sjælsmark og Avnstrup asylcenter. Derudover har jeg kendskab til asyl- og udlændingepolitikken gennem diverse opgaver udarbejdet undervejs på min bachelor og kandidat, hvor jeg har fordybet mig i arbejdet med minoritetsgrupper i samfundet. Desuden har jeg kendskab til flygtningeområdet gennem mit personlige netværk, hvilket giver anledning til en forståelse af feltet fra et privat perspektiv. Min forforståelse af flygtninge er en association af en gruppe, der ofte står i en sårbar og frygtfuld situation i forbindelse med deres position og tilpasning i samfundet grundet den politiske dagsorden, der præger lovgivningen og det sociale arbejde med flygtninge. Endvidere er min forforståelse præget af en forståelse af socialarbejdere som primære aktører i håndteringen af flygtninges integration og komplikationer undervejs.

Læsevejledning

I dette speciale benævnes flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, der har behov for støtte, under fællesbetegnelsen *flygtninge*. Derudover betegnes diverse aktører, der arbejder med flygtninge, herunder kommunale medarbejdere og konsulenter i NGO'er eller private virksomheder, som *socialarbejder*. Specialets datagrundlag består hovedsageligt af kvalitativ empiri i form af interviews med diverse socialarbejdere. De gældende socialarbejdere, der fremtræder i specialet, er fem kommunale medarbejdere, der beskæftiger sig med integration og repatriering, en senior rådgiver fra Dansk Flygtningehjælp Integration, der har stor ekspertise indenfor arbejdet med flygtninge samt en psykoterapeut, der støtter op om flygtninges psykologiske behov.

I forlængelse heraf vil der i dette speciale tages udgangspunkt i teorier omhandlende begreberne *værdighed*, *behov*, *anerkendelse*, *beslutningsprocesser* og *magt* med henblik på at undersøge, hvilken betydning midlertidige opholdstilladelser har for flygtninges integration i samfundet og forudsætningerne for deres engagement. Derefter vil der være fokus på, hvordan socialarbejdere støtter op om flygtninges behov ved anvendelse af teorier om socialarbejders *handlerum* i mødet med flygtninge og vigtigheden af *anerkendelse* med denne målgruppe. Ikke desto mindre vil der være fokus på, hvordan socialarbejdere imødekommer flygtninges *behov* i praksisarbejdet. Til de førnævnte områder anvendes udvalgte dele af Wim Van Oorschots fem kriterier indenfor værdighedsteori, Michael Lipskys teori om Street-Level Bureaucracy, Abraham Maslows behovspyramide, anerkendelsesteorien af Axel Honneth og Pierre Bourdieus begreber *doxa* og *magt*.

Teori

Street Level Bureaucracy

Michael Lipsky er amerikansk politolog, som har udarbejdet begrebet street level bureaucracy, også kendt som gadeplansbureaukrati, i bogen '*Street-Level Bureaucracy – Dilemmas of the Individual in Public Service*' fra 1980. Ifølge Lipsky beskrives alle offentligt ansatte, der har direkte kontakt med borgere for street level bureaucrats eller frontlinjemedarbejdere, hvorfor socialarbejdere også omfattes af denne kategorisering (Lipsky, 2010). Frontlinjemedarbejders funktion er at udøve den udmøntede lovgivning samt politiske beslutninger i praksis, hvilket ofte skaber udfordringer i mødet med borgere grundet presset fra realiteterne i praksis (Harrits, 2019). I dette speciale vil street level bureaucracy-teorien anvendes i forbindelse med at undersøge, hvilke dilemmaer socialarbejdere møder i arbejdet med flygtnings integration samtidigt med at have fokus på midlertidighed, da kombinationen af disse medfører til et krydspres.

Dilemmaerne i praksis, der opstår som følge af arbejdsbetingelserne for offentligt ansatte, håndteres ifølge Lipsky gennem nogle coping-mekanismer, som frontmedarbejdere kan bruge, når de ikke altid følger de formelle implementeringsprocesser, der er typiske for myndigheder (Lipsky, 2010). I dette speciale tages der udgangspunkt i coping-mekanismerne *skønsæssig beslutningstagning, prioritering, samarbejde med andre bureaukrater og lokale aktører, adaption og selvbeskyttelse* (Lipsky, 2010). Disse coping-mekanismer er behjælpelige i håndteringen af diverse dilemmaer i praksisarbejdet, men kan også have en modsat effekt i form af uretfærdighed og mangel på overholdelse af regler eller retningslinjer (Lipsky, 2010).

Værdighed

Wim van Oorschots værdighedsteori vil i dette speciale anvendes i forbindelse med at undersøge, hvorvidt en midlertidig opholdsstatus kan være medvirkende til anerkendelse af flygtnings behov for et værdigt liv. Van Oorschot har nemlig i sin teori om værdighed undersøgt, hvilke tendenser der er fremtrædende i europæiske velfærdsstater, herunder Danmark, i forhold til at udvise solidaritet og medfølelse for forskellige minoritetsgrupper i samfundet, der har behov for hjælp (van Oorschot, 2006). Der betones at solidaritet og viljen til at hjælpe andre, ofte er afhængige af det pågældende velfærdssamfund og den kontekst, man befinder sig i. Menneskers solidaritet kan opdeles i to dimensioner, der henholdsvis hjælper

med at forstå, hvorfor mennesker udviser solidaritet, samt hvem der udvises solidaritet overfor. Her er man først nødt til at undersøge, hvilken velfærdsmodel der er gældende i den konkrete kontekst (Bak, Bock & Schjørring, 2010). Danmark har en universel velfærdsmodel, der bygger på en social bevidsthed om, at alle borgere har ret til centrale ydelser, der sikrer samme muligheder i samfundet (Larsen, 2015). Solidaritet i Danmark er således baseret på ideen om, at alle borgere bidrager til finansiering af velfærdsydelser, som resourcesvage borgere kan gøre brug af og fungere som en del af samfundet (Dalberg-Larsen, 1984). På trods af den universelle model afhænger menneskers solidaritet også af en vurdering af, om en person er værdig trængende eller ej. Ifølge Van Oorschots værdighedsteori kan man evaluere menneskers behov for hjælp gennem fem værdighedskriterier: *kontrol, behov, identitet, attitude og gensidighed* (van Oorschot, 2006). Når man vurderer, om en person er værdig trængende eller ej, kan der opstå et skel mellem grupper, der enten inkluderes eller ekskluderes fra samfundet. I denne sammenhæng er det interessant at anvende de førnævnte værdighedskriterier med henblik på at undersøge om flygtninge med midlertidige opholdstilladelser anses som værdige medborgere på lige fod med andre i samfundet, samt hvad der adskiller målgruppen fra majoriteten, hvis man ikke anses som værende ligeværdig borger.

Anerkendelse og behov

I forlængelse af værdighedsteorien, vil Axel Honneths teori om anerkendelse samt Abraham Maslows teori om menneskelige behov anvendes med henblik på at undersøge, hvorvidt flygtninge anerkendes som værdige borgere, når man har en midlertidig status og dermed en midlertidig position i samfundet. Honneth påpeger, at manglen på social anerkendelse kan påvirke individets identitetsdannelse negativt, da anerkendelse er en nødvendig betingelse for at bevare et godt forhold til sig selv og for at udvikle en identitet (Honneth, 2006). Honneths teori bygger på Hegels ide om, at gensidig anerkendelse er nødvendig for at opnå det gode liv. Honneth identificerer tre former for anerkendelse, som er afgørende for en vellykket identitetsdannelse: kærlighedsanerkendelse, retslig anerkendelse og solidarisk anerkendelse (Honneth, 2006). Kærlighedsanerkendelse opstår gennem nære relationer til familie og venner, og det er igennem denne form for anerkendelse, at et barn udvikler selvtillid og selvstændighed. Retlig anerkendelse er baseret på ideen om lige rettigheder og muligheder, og det er nødvendigt for individets selvagtelse og fulde deltagelse i samfundet. Den solidariske anerkendelse skabes gennem social værdsættelse af individets karakter og skaber en følelse af

at tilhøre bestemte fællesskaber. Anerkendelse i alle tre sfærer er nødvendig for at opnå en vellykket identitetsdannelse (Honneth, 2006).

Maslows teori bygger på samme principper om, at mennesket først kan nå sit fulde potentiale og trives i et samfund, når forskellige niveauer af behov opfyldes indenfor en bestemt rækkefølge (Maslow, 1943). Dette blev beskrevet ud fra en behovspyramide, som opfyldes nedefra og op. De følgende fem behov er henholdsvis *fysiske behov*, *tryghedsbehov*, *sociale behov*, *egobehov* og *selvrealiseringsbehov* (Maslow, 1943). *De fysiske behov* referer til de mest grundlæggende behov, som omfatter overlevelse gennem eksempelvis mad, vand, varme og søvn (Madsen, 1981). Mennesket vil altid bestræbe sig efter at opfylde disse fysiske behov, forinden de resterende tages i betragtning. *Tryghedsbehovet* vil dernæst bestræbes, da mennesket har et basalt behov for sikkerhed og stabilitet, såsom et sikkert sted at bo, beskyttelse mod fare og økonomisk sikkerhed (Maslow, 1943). Når de første to niveauer er opfyldt, er der nu plads til at fokusere på *sociale behov*, hvor man har brug for at opbygge relationer og samarbejde med andre, såsom familie, venner og samfundet generelt (Madsen, 1981). Det næste trin i behovspyramiden er *egobehovet*, der henviser til et ønske om at anerkendes for sin indsats indenfor et område og opnå andres respekt samt påskønnelse (Madsen, 1981). Det øverste niveau, hvor *selvrealiseringsbehovet* forekommer, vil mennesket først søge, når alle de førnævnte behov imødekommes, hvor der nu er plads til at udvikle sig personligt og udfordre sig selv som selvbevidste, motiverede mennesker (Maslow, 1943).

Dette speciale vil således fokusere på sammenhængen mellem midlertidighed og flygtninges rolle i samfundet og søger at identificere de udfordringer, der kan begrænse socialarbejderes muligheder for flygtninges udfoldelse og at imødekomme deres basale behov.

Doxa, symbolsk vold og magt

Pierre Bourdieu er en anerkendt sociolog, som har haft stor indflydelse på samfundsvidenskaben og humaniora-feltet (Wilken, 2011). Bourdieu lancerede nogle begreber giver en forståelse af, hvorfor mennesker handler på en given måde, hvorfor mennesker forstår og forklarer deres handlinger på bestemte måder, samt hvordan uligheder opstår og reproduceres i samfundet (Bourdieu & Wacquant, 1996). Ifølge Bourdieu kan man forstå sammenhængen mellem samfundets strukturer og kulturelle reproduktion gennem begreberne habitus og kapitaler. I forlængelse heraf refereres der til forskellige former for ressourcer, som mennesket har adgang til i samfundet. Magt i et samfund er ikke kun afhængig af menneskets

økonomiske kapital og ressourcer, men også af nogle sociale, kulturelle og symbolske aspekter og kapitaler (Wilken, 2011). I dette speciale vil der være særligt fokus på begreberne *doxa* samt *symbolsk vold* og *magt* med henblik på at kaste lys over, hvilken virkelighedsforståelse der er indlejret i arbejdet med flygtninge med særligt fokus på flygtnings rettigheder og forpligtelser. Derudover vil der være fokus på, hvordan faglighed og etik kan komme i klemme i et krydspres imod systemets krav og arbejdspladsens ”normer”.

Begrebet *doxa* kan beskrives som de grundlæggende antagelser, overbevisninger og normer, der er gældende i en bestemt samfundsmæssig kontekst eller gruppe (Wilken, 2011). Det betragtes således som den ’ubevidste’ og ’usynlige’ del af kulturen, som er så dybt inkorporeret i samfundet og tænkemåde, hvorfor det sjældent bliver udfordret og i stedet anses som ’sandhed’. Således er *doxa* et felts- og en professions uskrevne spilleregler, der indoktrineres i professionens aktører, bl.a. via uddannelse og socialisering. Dog er det væsentligt at have for øje, at hver enkelt arbejdsplads i diverse sociale arenaer såsom kommuner eller afdelinger imellem, kan have deres egen ”modificerede” *doxa* (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). *Doxa* er dermed en del af det sociale rum, hvor diverse sociale aktører kan konkurrere om magt og indflydelse (Bourdieu & Wacquant, 1996).

I forlængelse af dette kan *symbolsk vold* og *magt* anvendes i forbindelse med forståelsen af forskellige magtstrukturer og social ulighed. Ifølge Pierre Bourdieus teori om symbolsk magt, bliver virkelighedsforståelser skabt gennem social praksis og kommunikation (Bourdieu & Wacquant, 1996). Disse virkelighedsforståelser bliver indlejret i habitus, som refererer til individernes indre, strukturerede dispositioner og vaner, der er udviklet gennem deres sociale erfaringer. Habitusen bliver dermed en del af samfundets *doxa*, som kan defineres som de ubevidste og indlejrede overbevisninger og antagelser, der er fælles for en bestemt gruppe eller samfund. Bourdieu hævder, at symbolsk magt fungerer som en social naturlov, idet den skaber og opretholder den dominerende virkelighedsforståelse i samfundet. (Bourdieu & Wacquant, 1996). Det betyder, at symbolsk magt er i stand til at definere og begrænse individernes tænkning og handlingsmønstre, uden at de nødvendigvis er bevidste om det. På denne måde bliver symbolsk magt en usynlig magtform, der er svær at identificere og modarbejde, da den er internaliseret i habitus og *doxa* (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). Sammenhængen mellem de førnævnte begreber er således tænkt som et element i den daglige praksis, som ønskes at blive belyst i forbindelse med det krydspres frontmedarbejderne oplever, når lovgivningen

rammesætter hvilke rettigheder og behov, der skal skønnes på i det sociale arbejde med flygtnings integration.

Metode

I følgende afsnit vil der være fokus på de metodiske og etiske overvejelser i specialets udformning med henblik på at opnå en fyldestgørende besvarelse af problemformuleringen: *Hvilken betydning har midlertidig opholdstilladelse for integrationen af nyankomne flygtninge, og hvordan kan socialarbejdere bidrage til at mindske usikkerheden, der forbindes med flygtnings midlertidige opholdsstatus i Danmark?*

Dette præsteneres gennem en beskrivelse af feltet, informanterne, det empiriske design samt analysestrategien i specialet. I forlængelse heraf vil kvaliteten af metoderne afvejes og vurderes, hvilket også viderevurderes til slut for specialet.

Adgang til feltet og valg af informanter

Kontakten til socialarbejderne, som specialets empiri tager udgangspunkt i, er blevet etableret gennem kontakten til mit tidligere praktikforløb hos DRC Dansk Flygtningehjælps asylteam i forbindelse med det projektorienterede forløb i efteråret 2022. På baggrund af min praksiserfaring undervejs i forløbet, oprettede jeg kontakt til kommunale medarbejdere, der arbejder med integration og repatriering i diverse kommuner og på jobcentre. Dette simplificerede processen med at indsamle informanter, da jeg allerede havde stiftet bekendtskab med flere kommunale sagsbehandlere gennem løbende kontakt under praktikforløbet.

Ved praktikforløbets udgang havde jeg arrangeret tre temadage for kommunale medarbejdere i forbindelse med opkvalificering af viden indenfor repatrieringsområdet. I denne forbindelse var jeg ansvarlig for at tilmelde integrations- og repatrieringsmedarbejdere til arrangementerne, og der fik jeg mulighed for at deltage til en af temadagene. Min allerede eksisterende kontakt til de kommunale medarbejdere gjorde det lettere for dem at genkende mig til temadagen. Under temadagen fik jeg kort mulighed for at præsentere mit speciale og derfra fik jeg indsamlet kontaktoplysninger på socialarbejdere, der var interesseret i at deltage som en del af mine informanter. Efter endt temadag havde jeg en dialog med mine tidligere kollegaer, som bidrogede med mulige vinkler og ideer til udformningen af specialet. Heraf fik jeg anbefalet at

kontakte en medarbejder fra DRC Dansk Flygtningehjælp Integration, der netop specialiserer sig indenfor viden om flygtninges integration.

Dernæst kontaktede jeg syv socialarbejdere, som arbejdede ude i kommunerne og på jobcentre, hvoraf jeg modtog fem relevante henvendelser. Jeg har valgt at tage udgangspunkt i nogle enkelte informanter med fokus på at opnå en grundig og dybdegående analyse ud fra deres udsagn. Min udvælgelse af informanter har derfor været en målrettet udvælgelse ud fra varierende ekspertiseområder. I denne udvælgelsesproces har jeg været opmærksom på problemformuleringen samt min allerede eksisterende forforståelser og viden indenfor feltet (Monrad & Olesen, 2018). Det har været grundlaget for, at jeg har valgt følgende fem informanter i integrationsafdelingen - tre af dem arbejder i kommunen, mens de to sidste arbejder i jobcenteret. Deres stillingsbetegnelser varierer fra socialrådgiver eller sagsbehandler til faglig koordinator eller repatrierings- og integrationsmedarbejder. Fælles for alle fagprofessionelle er deres arbejde indenfor områderne integration, beskæftigelse og repatriering. Ved at udvælge informanter med forskellige karakteristika, kan dette skabe viden om, hvilken betydning disse forskelle kan have for problemstillingen (Monrad & Olesen, 2018). Dette skaber basis for deres relevans for undersøgelsesfeltet. Deres beskæftigelse indenfor feltet varierer desuden også alt fra 4-10 års erfaring.

I udvælgelsen af informanterne tages der udgangspunkt i socialarbejdere fra fem forskellige kommuner, hvor deres virkelighedsforståelser og subjektive erfaringer danner grundlag for specialets viden. Jeg er dog opmærksom på, at kommuner udfører integrationsarbejdet på forskellig vis, og at der er diverse faktorer, der har en indvirkning på deres arbejde, hvilket gør det relevant at inddrage andet faglig ekspertise. Derfor udvalgte jeg en senior rådgiver fra NGO'en DRC Dansk Flygtningehjælp Integration, der netop har en bred viden om integrationsindsatsen med flygtninge. Kontakten til denne informant var etableret over mail, hvor jeg introducerede mig selv som 'tidligere praktikant' hos DRC Dansk Flygtningehjælp, og samtidig blev informanten gjort opmærksom på, at jeg er blevet henvist af mine tidligere kollegaer. Dette forårsagede til en hurtig tilbagemelding samt en stor interesse i deltagelsen af specialets empiri.

Udover de førnævnte informanter valgte jeg at kontakte en psykoterapeut, der har erfaring med at arbejde med flygtninge. Jeg blev gjort opmærksom på denne informant gennem en video på DFUNK's sociale medier, hvor informanten deltog i et interview om flygtninges midlertidige opholdstilladelser. Informantens viden og udsagn gjorde mig opmærksom på psykoterapeuters

relevans i arbejdet med flygtninge, da denne branche er med til at støtte op om og være behjælpelig i håndteringen af sådanne følelser. Derfor tog jeg telefonisk kontakt til psykoterapeuten, hvor jeg præsenterede mit specialefokus og hendes relevans for min undersøgelse. Jeg ønsker at kaste lys over det psykosociale perspektiv i arbejdet med denne målgruppe udover det integrations- og beskæftigelsesorienterede perspektiv i det sociale arbejde. Med de førnævnte informanter, vil det sociale arbejde med målgruppen fremhæves ud fra forskellige perspektiver. Derudover vil denne informantudvælgelse bidrage med en forståelse af sammenhængen mellem midlertidighed, følelsen af usikkerhed og socialarbejders møde med målgruppen. Af hensyn til fravalget af flygtninge som del af min informantudvælgelse, forekom dette valg grundet interessen i socialarbejders erfaring og anskuelse af betydningen af midlertidige opholdstilladelser for flygtninges integrationsproces. I dette speciale vægtes socialarbejders perspektiv i høj grad, da jeg er interesseret i at undersøge, hvordan midlertidige opholdstilladelser kan påvirke flygtninges integration fra et helhedsorienteret perspektiv. I og med at socialarbejdere er ansvarlige for at bidrage til flygtninges integration i samfundet, prægtes specialet af en forforståelse om socialarbejders ekspertise som følge af hyppige møder med nyankomne flygtninge fra forskellige oprindelseslande. Socialarbejdere besidder faglig viden om integrationsindsatsen i det sociale arbejde samt praksiserfaring i mødet med flygtninge. Dermed bestræbes der efter at få indsigt i feltet fra et fagprofessionelt og socialfagligt orienteret perspektiv.

Præsentation af informanter

I følgende afsnit tages der udgangspunkt i beskrivelser af informanterne med henblik på at danne et overblik over deres subjektive og faglige differencer. Dette understøtter specialets afsæt i det fænomenologisk-hermeneutiske perspektiv og fremhæver relevante forhold, der har en indflydelse på informanternes subjektive oplevelser. Alle informanter arbejder i forskellige kommuner og kan derfor have afvigende tilgange i praksis samt modtager adskillige nationaliteter i målgruppen som flygtning. Dette er grundet kommunernes geografiske størrelse, hvorfor der rummes forskelligt i hver kommune, og der er et skel i kapaciteten af flygtninge.

Socialarbejdere i jobcenteret

Socialarbejder 1 er uddannet socialrådgiver og har arbejdet i integrationsafdelingen på et jobcenter siden 2020. Socialarbejder 1 arbejder med alle flygtninge over 18 år og har særligt

arbejdet med ukrainske, syriske, afghanske og iranske flygtninge. Denne socialarbejder har en anden etnisk baggrund og kan ofte anvende sine sproglige kompetencer samt tværkulturelle forståelser i arbejdet med målgruppen. Socialarbejderen beskæftiger sig specielt med selvforsørgelses- og integrationsprogrammet med målgruppen, men er også ansvarlig for at vejlede om repatriering, støtte op flygtnings tilpasning til Danmark gennem diverse indsatser og aktiviteter. Socialarbejderen har dermed erfaring i integrationsarbejdet efter paradigmeskiftet og under indførslen af vejledningspligten i forbindelse med repatriering (Bilag 1).

Socialarbejder 2 har arbejdet indenfor integrationsområdet siden 2015, hvor arbejdsopgaverne har været en variation af diverse opgaver indenfor integration- og repatrieringsfeltet. Denne socialarbejder beskæftiger sig ikke kun med flygtninge, men også andre udlændinge, som er omfattet af vejledningspligten. Dette gælder udlændinge, der har haft ophold i længere end fem år og samtidig har modtaget offentlig ydelse i 18 måneder indenfor de seneste 36 måneder. Desuden gælder det også for udlændinge, der har haft ophold i mindre end fem år og modtager offentlig ydelse. Socialarbejder 2 arbejder dermed både med flygtninge og andre udlændinge, der er omfattet af repatrieringsloven og kan dermed bidrage med relevant viden om dele af hendes arbejdsområder. Desuden har denne socialarbejder arbejdet inden, under og efter revideringerne i udlændingepolitikken, hvorfor der kan argumenteres, at socialarbejderen er opmærksom på, hvilken betydning forskellige politiske tiltag har haft på flygtnings integration tidligere til forskel fra i dag (Bilag 2).

Socialarbejder 3 er socialrådgiver og sagsbehandler i en kommune og arbejder under afdelingen 'aktiv indsats', hvor integrationsindsatsen blandt andet tilhører. Denne socialarbejder beskæftiger sig specifikt med målgruppen flygtninge og familiesammenførte til flygtninge og har gjort dette siden 2021. Her er det særligt flygtninge fra Syrien, Afghanistan, Eritrea og Ukraine. Forinden denne periode har socialarbejderen arbejdet indenfor andre dele i integrationsområdet og er derfor bekendt med udviklingen i udlændinge- og integrationsområdet (Bilag 3). Socialarbejderen anvender ofte kulturelle forståelser i mødet med målgruppen grundet sin anden-etniske herkomst, hvilket kan have en indflydelse på tilgangen i praksisarbejdet.

Socialarbejder 4 er også uddannet socialrådgiver og har arbejdet med integrationsafdelingen i en kommune siden 2015. I 2019 har denne socialarbejder arbejdet som faglig koordinator i integrationsteamet, hvor praksisarbejdet består af at understøtte sagsbehandling, udmøntning

af lovgivning indenfor integrationsområdet. De gældende lovgivninger der udmøntes i, er integrationsloven, LAB loven og repatrieringsloven. Målgruppen i dette arbejde er dermed nyankomne flygtninge, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse samt borgere der har opholdt sig i Danmark i en periode på over fem år og som modtager overgangsydelse. Indenfor denne målgruppe arbejder socialarbejderen ofte med syriske, afghanske og ukrainske flygtninge. Desuden har socialarbejderen en anden etnisk baggrund, der kan have en indvirkning på en anderledes oplevelse i mødet med målgruppen (Bilag 4).

Socialarbejder 5 blev uddannet socialrådgiver i 2015 og har beskæftiget sig med integrationsområdet i to forskellige kommuner siden da. På nuværende tidspunkt arbejder socialarbejderen med selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet til flygtninge og familiesammenførte til flygtninge eller herboende danskere. Derudover vejleder socialarbejderen også om repatriering for denne målgruppe og andre omfattet af vejledningspligten. Målgruppen flygtninge består i denne kommune af ukrainere, syrere, afghanere, iranere og andre kvoteflygtninge. Denne socialarbejder har dertil også en anden- etnisk baggrund som kan have en tendens til at påvirke mødet med målgruppen (Bilag 5).

Socialarbejder i NGO

Videnskonsulenten har beskæftiget sig med integrationsområdet i diverse afdelinger siden 2001 og arbejder på nuværende tidspunkt i DRC Integration. Denne afdeling tilhører organisationen DRC Dansk Flygtningehjælp, der er præget af det menneskesyn, hvor alle flygtninge og fordrevne fortjener et værdigt liv og kæmper for at beskytte målgruppens rettigheder (DRC Dansk Flygtningehjælp, 2023). Her arbejdes der konkret på at levere effektive integrationsløsninger til flygtninge og andre med anden etnisk minoritetsbaggrund gennem diverse indsatser og rådgivning af lovgivning. I integrationsarbejdet har målgruppen været en variation af nyankomne flygtninge, flygtninge med længere ophold og andre udlændinge, hvilket giver videnskonsulenten relevant viden indenfor feltet (Bilag 6). Der foregår et samarbejde mellem organisationen, offentlige myndigheder, private virksomheder og civilsamfundet med henblik på integration, beskæftigelse og trivsel af denne målgruppe (DRC Integration, 2023). Det vil sige, at videnskonsulenten både opnår viden gennem kontakt med de førnævnte samarbejdspartnere om målgruppen og samtidig opnår mere konkret viden i mødet med målgruppen i forbindelse med rådgivning (Bilag 6).

Socialarbejder i privat virksomhed

Psykoterapeuten har de seneste ti år beskæftiget sig med psykisk sygdom, flygtninge, trauma og mennesker på flugt eller i eksil. I denne forbindelse er psykoterapeuten tilsluttet et amerikansk universitet, hvor hun er i gang med en praksisorienteret Ph.d. i psykologi samtidig med at drive en selvstændig virksomhed som psykoterapeut. I arbejdet som psykoterapeut afholdes der både 1:1 terapi, gruppeterapi, supervision og diverse oplæg om blandt andet trauma, hjernes opbygning og andre psykologiske områder. Arbejdet forekommer gennem et samarbejde med diverse aktører herunder kommuner og NGO'er, hvor psykoterapeuten foregår som en ekstern psykoterapeut, som man kan blive henvist til. Desuden har denne socialarbejder et fast samarbejde med NGO'erne Dansk Flygtningehjælp og DFUNK, der netop beskæftiger sig med målgruppen flygtninge, pårørende til flygtninge og andre udlændinge, der har behov for psykologisk støtte (Bilag 7).

Kvalitativ undersøgelse

Specialet tager afsæt i den kvalitative metode med udgangspunkt i stadierne design, adgang til felt, interviewguide, semistruktureret interview, transskribering, tematisk kodning og analyse (Brinkmann, 2010). For at kunne besvare specialets problemformulering er der foretaget en kvalitativ undersøgelse, der tager udgangspunkt i socialarbejderes subjektive erfaringer, fortolkninger og fortællinger. Ud fra specialets videnskabsteoretiske perspektiv fordres der til at opnå viden gennem forståelse og fortolkning af de forskedes egne oplevelser og udsagn. I denne forbindelse er det relevant at foretage interviews med fagprofessionelle, der udfører socialt arbejde i mødet med borgere, der har en flygtningebaggrund samt en midlertidig opholdstilladelse.

Indenfor kvalitativ forskning er interview den mest udbredte metode, hvor der skabes viden med udgangspunkt i andre menneskers oplevelser af et givent fænomen, der ofte præger store dele af deres hverdag (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Her undersøges informanternes livsverden og synspunkter for at opnå forståelse af arbejdet med flygtninge. Udover informanternes subjektive erfaringer og oplevelser, forudsætter kvalitativ forskning, at der tages forbehold for den kontekst, informanterne influeres af. Informanternes livsverden er nemlig forankret i nogle tidsmæssige, kulturelle og specifikke kontekster (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Gennem interview belyses det relationelle arbejde mellem socialarbejder og borger, som specialet blandt andet er interesseret i. Derudover frembringes socialarbejderes oplevelser og

forståelser af integrationsarbejdet samt beskrivelser af mødet med målgruppen, hvilket giver anledning til en dybdegående analyse.

Semistruktureret interview

Den indsamlede empiri foregik ved anvendelse af semistrukturerede interviews, som også er den mest anvendte form i moderne interviewforskning. Et semistruktureret interview forløber ud fra en interviewguide udformet på forhånd, dog med henblik på at have mulighed for at afvige fra disse. Udformningen af spørgsmålene forfattes på baggrund af nogle tematikker eller tendenser, som har udmønstret sig gennem min vidensindsamling og forforståelser, men er ikke afgørende i interaktionen med informanterne, da jeg er interesseret i en udvidelse af samtalens horisont. Der er således nogle strukturerede spørgsmål, som informanterne svarer på og samtidig også nogle ustrukturerede spørgsmål, der opstår som følge af samtalens informanternes udsagn (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Formålet med semistrukturerede interviews er at give informanterne rig mulighed for at deviere fra interviewguidens struktur, dog med relevans for de givne tematiske rammer. Dette skaber en mere tryk og naturlig interaktion mellem interviewer og informant med plads til udfoldelse af svar samt refleksion. Desuden skaber dette også plads til, at intervieweren kan indtræde en passiv forskerrolle i et forsøg på at undgå at præge informantens udsagn (Monrad & Olesen, 2018). En passiv forskerrolle forudsætter således, at man agerer i en aktivt lyttende rolle i dialogen med informanterne.

Der blev udformet tre alternative interviewguides tilpasset til informanternes adskillige funktionelle arbejdsområder indenfor det sociale arbejde med målgruppen (Bilag 8). Informanternes funktioner er henholdsvis i kommunerne som integrationsmedarbejdere, vidensformidler og senior rådgiver for DRC Dansk Flygtningehjælp Integration og psykoterapeut fra privatvirksomheden Balouch Terapi. Formålet med dette er at opnå viden indenfor socialarbejderes respektive felter og således danne et helhedsbillede af arbejdet med målgruppen samt skabe ny viden om nuværende relevante forhold, der spiller en rolle i flygtninges integration. Interviewguiden, udarbejdet til kommunale socialarbejdere, består af spørgsmål omhandlende deres konkrete arbejdsopgaver med flygtninge, hvilke krav der lovgivningen forudsættes til flygtninge i deres integrationsproces, relationen mellem socialarbejder og flygtninge, udfordringer samt bekymringer der italesættes af flygtninge i forhold til midlertidighed og udfordringer socialarbejdere møder i arbejdet. Den anden interviewguide tilpasset til informanten fra DRC Dansk Flygtningehjælp Integration har fokus

på nogenlunde samme aspekter som den første interviewguide med undtagelse af det relationelle forhold mellem socialarbejder og flygtninge. Denne informant arbejder nemlig ikke direkte med målgruppen, men har derimod stor faglig ekspertise om arbejdet med målgruppen fra forskellige aktørers perspektiver, og hvilke faktorer der har en betydning for flygtninges udfordringer i forbindelse med integration. DRC Dansk Flygtningehjælp Integration yder nemlig adskillige indsatser skræddersyet særligt til flygtninge og deres behov (DRC Integration, 2023). Den sidste interviewguide er udformet med henblik på at afdække, hvilken betydning midlertidighed har på flygtninges psyke, og hvordan dette kan have en indvirkning på deres tilpasning i Danmark. Alle interviews har foregået i form af online-møder, hvor informanterne fik tilsendt interviewguiden på forhånd efter forespørgsel. Dette var et ønske for nogle af informanter, der ønskede at være forberedte på mulige tematikker. Jeg har gjort alle informanter opmærksomme på, at samtalen kan afvige fra spørgsmålene, og at der er plads til andre input fra dem, hvis relevansen opstår (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Fælles for de førnævnte interviewguides er interessen i at opnå viden om informanternes livsverden ved at give dem friheden til at give så dybdegående svar, som de selv ønsker indenfor rammesætningen af spørgsmålene. Dette udspringer fra et fænomenologisk-hermeneutisk perspektiv, som specialet er præget af.

Transskribering

For at skabe et overblik over specialets indsamlede empiri er alle interviews blevet transskriberet ved brug af transskriptionsværktøjet på Word Online. Derefter er processen blevet efterfulgt af en gennemlæsning af det transskriberede data således, at det stemmer overens med optagelsen af interviewet. Dette udføres for at sikre en korrekt transskription af empirien og samtidig udelade gentagelser og fyldord, såsom ”øh”, ”jamen” eller ”altså”, da jeg ønsker at gøre brug af en enkel transskriptionsstrategi (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Desuden er alle informanter anonymiserede, da dette var et ønske fra flertallet af informanterne. Dette gælder ligeledes for de gældende kommuner, som informanterne arbejder under. Dette betyder at navne på informanter og kommuner er udeladt i transskriptionen. I stedet benævnes informanterne på følgende vis; de kommunale integrationsmedarbejdere betegnes henholdsvis som *socialarbejder 1-5*, mens de resterende to informanter omtales som *videnskonsulent* og *psykoterapeut*. Dette hjælper med distinktionen mellem de forskellige fagprofessionelles funktioner, og fremhæver forskellen i de forskellige professioners erfaringer og udsagn.

Analysestrategi

For at kunne undersøge adskillige relevante elementer i en analyse indenfor et emneområde med henblik på at opnå en dybere forståelse af feltet, kan der anvendes adskillige analysestrategier. Analysestrategier kan inddeles i tre overordnede kategorier – en induktiv, deduktiv og abduktiv analysestrategi (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Den induktive tilgang tager udgangspunkt i specifikke data eller empiri, der derefter tilpasses og forklares ud fra eksisterende teorier, hvilket medfører til generering af ny viden. Gennem enkelte data fremdrages fællesmønstre og tendenser, der kan gøres til generaliserbar viden for en større sammenhæng eller gruppe (Järvinen & Mik-Meyer, 2017).

Den deduktive analysestrategi er derimod en tilgang, hvor der tages udgangspunkt i eksisterende teorier eller hypoteser for dermed at forklare tendenser på indsamlet data og empiri. Dette forudsætter en eksisterende viden om feltet, der muliggør valget af teori eller hypotesen, der skal efterprøves igennem empiri. Resultaterne kan efterfølgende bekræfte de valgte teorier eller hypoteser eller forkastes og revideres (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Den sidstnævnte analysestrategi kaldet den abduktive analysestrategi er en sammensmeltning af førnævnte tilgange. Her er der fokus på at undersøge et emne baseret på eksisterende viden og teorier, der har en indvirkning på indsamlingen af empiri, men samtidig muliggør en genevaluering af teorivalget med plads til nye fortolkninger og dermed ny viden (Järvinen & Mik-Meyer, 2017).

Specialet tager afsæt i den abduktive analysestrategi, hvor der ud fra empirien udvælges bestemte teorier samt begreber med henblik på at kunne besvare problemformuleringen gennem tematisk kodning (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Denne analysestrategi anvendes i takt med min videnskabsteoretiske optik, hvor mine fordomme og forforståelser anvendes aktivt, hvorved der genereres ny viden og forforståelser løbende. Inden indsamlingen af empirien tages der afsæt i allerede eksisterende forforståelser og viden om feltet i samspil med en allerede eksisterende viden om bestemte teorier, der muligvis kunne have en relevans for specialets fokus. Denne eksisterende viden af teorier har ophav fra tidligere opgaver omkring minoritetsgruppers udfordringer i samfundet samt gennem litteratursøgningen ved begyndelsen af specialets start.

Efter empirisamlingen og gennem en grundig gennemkodning af det pågældende data, tilpasses teorivalget yderligere med henblik på at fremhæve relevante perspektiver og tematikker i

analysen. Således opstår en veksling mellem teori og empiri, der gensidigt influerer hinanden i teorivalget samt under fortolkning af det empiriske materiale. Det vil sige, at der dannes ny viden i form af empiridrevne fortolkninger og begrebsudvikling forankret i teori (Järvinen & Mik-Meyer, 2017).

Kodning af empiri

For at kunne tage udgangspunkt i væsentlige dele af det indsamlede datasæt, er kodning en afgørende proces, hvor empirien opdeles i mindre dele efter transskribering (Kristiansen, 2015). Under bearbejdning af empirien har jeg valgt at gøre brug af tematisk analyse under kodningen, der tager afsæt i den induktive analysestrategi og dermed er mere empirisk anlagt. Formålet med denne tilgang er at fremdrage tilbagevendende temaer og mønstre i det kvalitative datasæt.

Grundet den overordnede abduktive tilgang, udføres kodningen af empirien på baggrund af en eksisterende viden af mulige teorier, som kan have en relevans for at opdage bestemte tendenser. Jeg er dog også inspireret af en åben kodningsproces, hvor empirien udfordrer mine fordomme og forforståelser. Her er der således mulighed for, at det empiriske data styrer retningen af analysens fokusområder, hvorved der tilpasses teori herpå (Järvinen & Mik-Meyer, 2017). Kodningen blev udført ved en gennemøgning af udsagn i det transskriberede datasæt, der relaterede sig til temaer omhandlende *lovgivningens krav, integrationsforløbets gang, usikkerheder ved midlertidighed, flygtninges behov/mangel på behov, krydsfelter for socialarbejdere og socialarbejders tilgang i arbejdet med flygtninge*. Ud fra tendenserne og mønstrene i datasættet udformes den endelige udgave af forskningsspørgsmålene som nævnt under afsnittet *Problemformulering*.

Analyse

Kapitel 1 – Flygtnings integrationsforløb

I følgende delanalyse vil jeg fremanalysere, hvad en midlertidig opholdstilladelse betyder for flygtnings integration ved at undersøge, hvordan integrationsindsatsen bør forløbe ud fra integrationslovens retningslinjer, og hvordan det udføres i praksis af socialarbejdere. Gennem hele analysen vil der anvendes elementer fra de førnævnte teorier, med henblik på at diskutere hvordan integrationsloven fremsætter bestemte krav og forudsætninger, der kan resultere i, at flygtninge kan integreres og anses som værdige medborgere på trods af en midlertidig opholdstilladelse. I forlængelse heraf vil der være fokus på, hvorvidt socialarbejdere kan bidrage til, at flygtninge bliver værdige medborgere og inkluderes ud fra gældende lovgivning. Til denne delanalyse vil der derfor tages udgangspunkt i forskningsspørgsmål 1 og 2:

- 1) *Hvordan udmønter integration sig i kommunen for nyankomne flygtninge?*
- 2) *Hvilke udfordringer opstår der under integrationsforløbet, som følge af den midlertidige opholdstilladelse?*

En integrationsindsats der tilskynder selvforsørgelse

For at kunne undersøge integrationsindsatsen for nyankomne flygtninge, der har fået meddelt en midlertidig opholdstilladelse, er det relevant at belyse, hvordan den gældende lovgivning er rammesat.

Som nævnt tidligere i specialet, er alle landets kommuner ansvarlige for integrationsindsatsen af nyankomne flygtninge med henblik på at få flygtninge ud i beskæftigelse, tilegne sig dansk kundskaber og opnå selvforsørgelse. Herved skal kommuner tilbyde et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram for alle flygtninge, der er omfattet af integrationsloven, men med afvigende forpligtelser og rettigheder alt efter den pågældende flygtnings opholdsgrundlag (Integrationsloven LBK nr. 1146, 2020).

I empirien giver samtlige socialarbejdere, der arbejder med selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet, udtryk for, at integrationsindsatsen som udgangspunkt omhandler flygtnings selvforsørgelsesmuligheder, mens man har ophold i Danmark. Socialarbejder 1 fortæller eksempelvis følgende om sit arbejde med flygtninge:

”Der skal vi ifølge lovgivningen holde fire samtaler med dem på seks måneder, og så skal vi sørge for, at de kommer i arbejde hurtigst muligt eller i en virksomhedspraktik. Det er et krav i integrationsloven” (Bilag 1, s. 2)

Ydermere har socialarbejder 4 en beskæftigelsesorienteret forståelse af integrationsindsatsen, hvilket ses i følgende citat:

”[...] de skal være aktivt jobsøgende, de skal deltage i beskæftigelsesrettede tilbud, og de skal selvfølgelig også deltage i dansktilbuddet, så de kan nærme sig målet med at blive selvforsørgende.” (Bilag 4, s. 3)

Socialarbejder 1 og 4 beskriver deres arbejdsopgaver med flygtninge som en integrationsindsats, der tager udgangspunkt i integrationslovens formål om at blive en selvforsørgende og deltagende medborger i samfundet. Ud fra informanternes udsagn, kan det tolkes, at socialarbejdere som udgangspunkt har fokus på at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet for at fuldføre en vellykket integration. Lovgivningen kan ud fra Bourdieus teori om doxa anskues som en afgørende faktor for anskuelsen af definitionen af en vellykket integration (Bourdieu & Wacquant, 1996).

I denne kontekst rammesætter lovgivningen kravet om beskæftigelse for flygtnings muligheder for at tilpasses samfundet. Ud fra Bourdieus begreber om doxa og magt kan der argumenteres for, at flygtnings handlerum skabes af lovgivningens krav og forpligtelser, hvilket medfører, at der udøves symbolsk magt og vold i integrationsarbejdet med flygtninge i mødet. Der kan i forlængelse heraf argumenteres for, at lovgivningens rammesætning påtvinger flygtninge til at deltage aktivt i processen gennem kravene om at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan således tolkes, at symbolsk magt og vold er fremtrædende, når virkelighedsforståelsen af flygtnings integration er fremsat gennem kravet om beskæftigelse. Ifølge Bourdieu kan udøvelse af en tydelig magt, hvor individer påtvinges bestemte handlinger, medføre til en mangel på inklusion og øget tendens til ulighed i samfundet (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Forskning viser imidlertid, at lovgivningens revideringer som følge af det øgede fokus på flygtnings tilknytning til arbejdsmarkedet har medført til, at flygtninge i højere grad bliver selvforsørgende og dermed øger tendensen for en vellykket integration (Bredgaard & Ravn, 2021). Ud fra Bourdieus teori kan det tolkes, at den øgede tendens for en vellykket integration skyldes, at flygtninge ikke er bevidste omkring magtudøvelsen, hvilket gør at man agerer ud

fra et konkret handlerum som fremstår som normaliteten. Endvidere kan der ud Ifølge van Oorschot kan mennesker, der bidrager aktivt til samfundet gennem deltagelse og ansvar, betragtes som værdige medborgere (van Oorschot, 2006). Der kan i denne sammenhæng argumenteres for, at flygtninge ansvarliggøres for egen deltagelse i samfundet gennem en tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket vil bevirke, at det pågældende individ kan fremstå som en ligeværdig medborger fremfor en værdigt trængende medborger.

Som tidligere nævnt i specialet fokuserer integrationsindsatsen også på det midlertidige aspekt udover tilknytningen til arbejdsmarkedet. I følgende afsnit vil der derfor være fokus på, hvilken betydning den midlertidige opholdstilladelse har for flygtninges integrationsforløb i praksis.

Fokus på midlertidighed

Udover det beskæftigelsesrettede fokus, har selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet også fokus på flygtninges midlertidige position i samfundet. I empirien forklarer socialarbejderne, at flygtninge er opmærksomme på midlertidigheden grundet deres opholdstilladelse, men også under selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet, da lovgivningen forudsætter at midlertidigheden italesættes. Socialarbejder 4 fortæller blandt andet:

”Altså, de bliver jo selvfølgelig opmærksomme på det, inden de kommer til kommunen, af den afgørelse de har fået fra Udlændingestyrelsen, der fremgår der, at det er en midlertidig opholdstilladelse, de har fået i forhold til udlændingeloven. Men vi vejleder også om det i første samtale, når det er vi modtager dem, i forhold til hvilken betydning deres opholdstilladelse har.” (Bilag 4, s. 3)

Ud fra dette citat beskriver socialarbejderen, at flygtninge skal forholde sig til den midlertidige opholdstilladelse under integrationsforløbet. Desuden påmindes flygtninge om midlertidigheden, når socialarbejdere ifølge lovgivningen er forpligtede til at vejlede om repatriering til hver samtale (Integrationsloven LBK nr. 1126, 2020). Flere socialarbejdere synes, at der opstår et dilemma i arbejdet med flygtninges integration, når der også skal vejledes om repatriering. Socialarbejder 3 udtrykker blandt andet:

”Det er sådan, at man kan sige lovgivningen kan være lidt misvisende, fordi vi bruger fx meget motivationsarbejde, vi snakker rigtig meget om, hvorfor er det vigtigt at komme ud i en praktik, eller at du lærer dansk og så videre. Men hver gang vi snakker med vores borgere, så skal vejlede omkring repatriering. Så det er lidt ligesom at sige, jamen vi snakker om det her og

blomstrer op, og det hele skal bare være sådan. Men du skal også lige vide, du har mulighed for at sige, det gider jeg ikke og tage hjem.” (Bilag 3, s. 3)

I forlængelse af dette udtrykker en anden socialarbejder, at vejledningen om repatriering nogle gange kan påvirke flygtnings motivation under integrationsforløbet:

”Dem der virkelig har behov for beskyttelse og sikkerhed, det rammer meget dem. Det er svært at hjælpe dem, oveni i alt det de har oplevet, og den usikkerhed vi tilbyder dem her, når vi så skal fortælle dem om repatriering, ikke?” (Bilag 5, s. 11)

Ud fra følgende citater bekræfter socialarbejdere, at der opstår et dilemma i arbejdet med integration af flygtninge, når der også skal fokuseres på midlertidighed, repatriering og mulig hjemsendelse.

I forskning påpeges der også, at den politiske vedtagelse af vejledningspligten kan svække flygtnings motivation og muligheder for en vellykket integration, da vejledning om repatriering kan udsende et signal om en uønsket tilstedeværelse for flygtninge i Danmark (Dånge, 2022). I øvrigt har UNHCR udgivet en henstilling, der kritiserer Danmarks håndtering af flygtnings integration og fokus på midlertidighed. Her fremgår der blandt andet en bekymring for konsekvenserne af midlertidigheden i følgende citat:

”Insecure status is likely to harm employment prospects, and risks undermining the Government’s goal to ensure effective and non-discriminatory access for refugees to the labor market” (UNHCR, s. 4, 2021)

UNHCR fremlægger, at integrationsindsatsen lovgivning og praksis risikerer at forurolige flygtnings beskyttelsesbehov og hindrer en vellykket integration i det danske samfund (UNHCR, 2021). Med udgangspunkt i Maslows teori om de forskellige niveauer for behov, kan der argumenteres for, at flygtnings tryghedsbehov ikke imødekommes, når integrationsindsatsen fokuserer på muligheden om repatriering til hver samtale og samtidig fokuserer på at opnå selvforsørgelse. Ifølge Maslow kan mennesker nemlig ikke videreudvikles eller opnå selvrealisering, førend de basale behov om sikkerhed og en tryk fremtid imødekommes (Maslow, 1943). I denne sammenhæng kan der således argumenteres for, at flygtnings basale behov trues, når midlertidigheden kommer til udtryk gennem vejledning om repatriering og fokus på den midlertidige opholdstilladelse undervejs i integrationsforløbet. Ud fra van Oorschots kriterium vedrørende behov kan der argumenteres for, at flygtnings behov

for tryghed i forbindelse med et sikkert ophold i høj grad er nødvendig for deres deltagelsesmuligheder i samfundet (van Oorschot, 2006). Ud fra en vurdering af kriteriet kontrol, kan det tolkes, at flygtninge ikke har kontrol over deres opholdsgrundlag, da dette er fastsat af lovgivningen i Danmark. Ud fra sådanne vurderinger kan der således tolkes, at flygtninge muligheder for at blive værdige medborgere hæmmes, når der ikke tages stilling til behovet for et trygt og sikkert ophold i samfundet på længere sigt.

Forskelsbehandling i lovgivning?

Tidligere afsnit fremhævede dobbeltheden, der er rammesat i lovgivningen i forbindelse med integrationsindsatsens fokus på både beskæftigelse og midlertidighed. For at kunne besvare, hvilken indflydelse midlertidigheden kan have for flygtnings integration i samfundet, er det vigtigt at have for øje, at det ikke er alle flygtninge, der vejledes om repatriering. I lovgivningen fremgår det, at vejledningspligten skal forekomme for alle omfattet af repatrieringslovens personkreds (Integrationsloven LBK nr. 1146, 2020).

I interviewet med videnskonsulenten beskrives lovgivningens rammer således, at *”der er nogle forskelle”*, da ukraineres opholdstilladelse ud fra særloven giver anledning til anderledes sagsbehandling i arbejdet med flygtninge, som normalt er omfattet af udlændingeloven:

”Jo, der er nogle forskelle. Man kan sige, for det første, får de jo en opholdstilladelse efter en særlov, hvor de andre flygtningegrupper får efter udlændingeloven. Men begge grupper er omfattet af integrationsloven, altså når de først har fået opholdstilladelse, så er ukrainere også omfattet af integrationsloven og skal have selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet” (Bilag 6, s. 11)

Når dette udføres i praksis, fremhæves det blandt andet i empirien, hvordan de afvigende krav og forpligtelser om repatriering kan have en betydelig relevans for integrationsforløbet med flygtninge. Socialarbejder 5 udtaler i denne sammenhæng følgende:

” [...] jeg skal sidde og vejlede om repatriering til Syrien og ikke til andre målgrupper, altså for eksempel ukrainerne, der måske også godt kunne have godt af det; både at det er negativt, at de ikke er omfattet, fordi det kunne godt være, at de også har brug for at repatriere og genopbygge deres land. Hvorfor får de ikke det? Og så kan det også blive tolket som ’hvorfor får de ikke at vide, at de også skal vende hjem og at de ikke skal være permanente i Danmark?’

Faktisk må du gerne rejse'. Sådan der er en dobbelthed i vores lovgivning og lige pludselig åbenhed for nogle.” (Bilag 5, s. 10)

Socialarbejderen betoner her, hvordan forskelle i lovgivningen i forhold til ukrainere og andre flygtninge, kan forårsage til forskelligartet sagsbehandling med flygtningegruppen. Ud fra dette citat kan der tolkes, at integrationslovens distinktion mellem forskellige flygtnings nationaliteter kan fremstå diskriminerende i forhold til en åbenhed for nogle minoritetsgrupper frem for andre. Ud fra Bourdieus teori vil uligheder i lovgivningen fremvirke til en doxa, hvor socialarbejdere er styret af symbolsk magt og bliver nødsaget til at forskelsbehandle i forbindelse med, hvor ofte midlertidigheden benævnes i mødet med den enkelte flygtning under integrationsforløbet (Bourdieu & Wacquant, 1996). Udover undtagelsen af vejledning om repatriering erkender diverse socialarbejdere, at den ukrainske særlov giver anledning til, at ukrainere kan have fortrinsret i den almene praksis i dag. Eksempelvis beskriver socialarbejder 3 forskellen på modtagelsen for syrere og ukrainere i følgende citat:

” [...] vi havde en hel måned til at forberede os i gamle dage. Ja, og det var jo folk [syrere] der ligesom havde været på asylcentret. Nogle af dem har været på fem år, nogle har været 1,5 år, nogle havde været her et år. Så jeg tænker, at svaret er noget andet med ukrainerne. Det er lynhurtigt og nogle af dem bor først på asylcentre, nogle af dem bor privat indkvarteret hos danskere, fordi de er omfattet af en særlov.” (Bilag 3, s. 2).

Citatet klargør et tydeligt skel i sagsbehandlingen med de to målgrupper, som er forudsat af en lovgivning, der tager stilling til flygtninge på forskellig vis. UNHCR anbefaler desuden følgende overvejelser for Danmarks håndtering af fremtidige flygtninge:

”UNHCR recommends that the Danish authorities consider undertaking a review on how some of the measures to speed up reception, decision-making and integration support for refugees from Ukraine could also be extended to asylum-seekers and refugees of other nationalities in the future.” (UNHCR, s. 3, 2022)

Ud fra dette citat, kan det tolkes at implementeringen af en integrationsindsats, der behandler alle flygtninge ens, hvilket forårsager til en retfærdig lovgivning, der kan sikre en vellykket integration for alle flygtninge. Lovgivningen forudsætter altså socialarbejderes handlerum, hvilket ifølge Bourdieu skaber en gældende doxa, der accepteres af socialarbejdere som en gældende norm i integrationsarbejdet (Bourdieu & Wacquant, 1996). Denne rammesætning for socialarbejderes handlerum kan således betragtes som en udøvelse af en usynlig magt i form

af symbolsk magt, da socialarbejdere 'accepterer' differencerne i arbejdet med flygtninge omfattet af særloven og af udlændingeloven.

Man kan argumentere for, at den symbolske magt ikke bliver udfordret i det sociale arbejde, når socialarbejder 3 udtrykker at *"svaret er noget andet med ukrainerne"* (Bilag 3, s. 2). Italesættelsen af differencerne i lovgivningen, kan have en indvirkning på flygtninges muligheder for anerkendelse i den retslige sfære. Ifølge Honneth kan en ulighed i retssystemet føre til en mangel på anerkendelse som ligeværdig medborger med lige adgang til samfundet (Honneth, 2006). Hermed kan der ud fra de førnævnte citater argumenteres for, at der opstår en anden dobbelthed i lovgivningen, der gør sig gældende i integrationsarbejdet med flygtninge og italesættelsen af midlertidighed for de to målgrupper.

Afvisninger i lovgivning påvirker tilknytning til Danmark og hjemlandet

Ud fra det førnævnte afsnit, kan det tolkes, at diverse afvisninger i lovgivningen kan give anledning til forskellige oplevelser af den midlertidige opholdstilladelses betydning for flygtninges integration. En af de afvisninger, som er interessant at belyse udover vejledning om repatriering, er ukraineres muligheder for at rejse tilbage til hjemlandet, mens man har et igangværende integrationsforløb i Danmark. Dette beskriver socialarbejder 5 blandt andet, i forbindelse med ukraineres mulighed for at pendle frem og tilbage mellem Danmark og Ukraine, uden at det påvirker integrationsforløbet eller den midlertidige opholdstilladelse i Danmark:

"Der er jo lavet særlige betingelser, eller muligheder for dem [ukrainere], at hvis der er særlige forhold, der taler for, også selv hvor man har været væk over seks måneder, så kan man godt vende tilbage og ens opholdstilladelse bortfalder ikke så vidt jeg ved. Så der er nogle andre muligheder de har, som dem fra Irak og Afghanistan ikke har. De fik jo nærmest et stempel i passet for, at de ikke må tilbage. Så det er også en forskel i arbejdet med dem [flygtninge]." (Bilag 5, s. 7)

Ud fra dette citat kommer det igen til udtryk at ukrainere har *'andre muligheder'* i forhold til den resterende del af flygtningegruppen, når det kommer til ind- og udrejse mellem Danmark og hjemlandet. Her kan der argumenteres for, at lovgivningens afvisninger medfører til forskellige doxaer for flygtninge omfattet af udlændingeloven samt særloven for afghanere i forhold til flygtninge omfattet af særloven for ukrainere. Ifølge Bourdieu vil en doxa, der naturligt tillader mere frihed for nogle mennesker fremfor andre føre til ulighed i samfundet,

hvor der er tale om differentierede handlemuligheder grundet symbolsk magt (Bourdieu & Wacquant, 1996). Således kan det tolkes, at flygtninge fra eksempelvis Irak og Afghanistan, ikke har samme rettigheder i form af frihed til at pendle mellem Danmark og hjemlandet uden konsekvenser for den midlertidige opholdstilladelse på grund af en doxa ud fra lovgivningen. I forlængelse til dette forklarer en anden socialarbejder, hvordan rejsetilladelsen for flygtninge fra Ukraine, har medført til at flere vender tilbage til hjemlandet:

”Vi har nogle ukrainere, der faktisk allerede er taget hjem. Så snart de får en opholdstilladelse, selvom det er en midlertidig opholdstilladelse, som gælder frem til marts 2024, så er der rigtig mange, der er taget hjem.” (Bilag 4, s. 5)

Socialarbejder 4 pointerer, at ukrainske flygtninge har mulighed for at vende tilbage til hjemlandet uden at frygte bortfald af den midlertidige opholdstilladelse i Danmark. Denne dobbelte adgang til hjemlandet og Danmark kan imidlertid have en indflydelse på tilknytningen til hjemlandet og villigheden til at vende tilbage. Socialarbejder 5 beskriver i denne sammenhæng, hvordan flygtninge fra Mellemøsten og Afrika, der ikke har mulighed for at vende tilbage til hjemlandet grundet rejsebegrænsningen i passet samt den længerevarende krig i hjemlandet, har medført til en større tilknytning til Danmark end ukrainske flygtninge har:

”Flygtninge fra Mellemøsten og Afrika kan og vil ikke tilbage. Også fordi de slet ikke kan tro på, at der bliver fred, og at deres land bliver det samme igen. Det har været for mange års krig, og nu har de også tilknyttet sig. Jeg tror også efterhånden, når man har været her længere, det har ukrainerne jo ikke, der tror jeg også det har en stor betydning for, at nu har man et liv her, man har stiftet hele familien her, og der er ikke noget at komme efter dernede.” (Bilag 5, s. 6)

Socialarbejderens tydeliggørelse af afvigelser i lovgivning kan ud fra Bourdieus teori således tolkes som en prioritering af en udvalgt del af flygtningegruppen, der er bestemt på politisk niveau, hvilket bestemmer virkelighedsanskuelsen af integrationsarbejdet med flygtninge (Bourdieu & Wacquant, 1996). Ud fra tidligere citater, kan der argumenteres for, at differencerne og de forskelligartede forhold for flygtninge fra Ukraine og andre lande, har en betydning for midlertidighedens betydning i arbejdet med flygtninge. Dette italesætter socialarbejder 5 blandt andet:

”[...] men jeg synes der er en stor grad usikkerhed, der har været en del af syrernes og afghanernes liv. Og iranernes liv ikke også. Alle dem, der kom tidligere end ukrainerne. Det

oplever jeg slet ikke hos ukrainerne. Der er mange der vender hjem og er ikke bange for at være væk udenfor Danmark i mere end seks måneder” (Bilag 5, s. 6)

Ukrainske flygtninge udtrykker ifølge denne socialarbejder ikke samme bekymring i forhold midlertidigheden og usikkerheden, der kan medfølge af den midlertidige opholdstilladelse. Der kan argumenteres for, at den manglende usikkerhed hos ukrainske flygtninge har en sammenhæng med lovgivningens undtagelser og særkrav, der ikke giver anledning til en begrænsning af deres handlemuligheder og frirum. Derudover kan det tolkes, at en midlertidig opholdstilladelse ikke nødvendigvis truer alle flygtnings tryghedsbehov, da lovgivningens åbenhed for nogle medfører til, at midlertidigheden påvirker flygtninge på forskellig vis.

Flygtnings samarbejdsvillighed og motivation til beskæftigelse

De førnævnte afsnit har fokuseret på integrationsindsatsens sammenspil mellem integration gennem beskæftigelse og påmindelsen om midlertidigheden i samfundet. Heraf har specialet fremlagt lovgivningens forpligtelser i flygtnings integrationsforløb og andre relevante forhold, der kan have en betydning for integrationen af flygtninge med midlertidige opholdstilladelser. Det følgende afsnit vil have særligt fokus på, hvordan socialarbejdere oplever flygtnings deltagelse under integrationsforløbet, når integrationsindsatsen fremskynder selvforsørgelse og midlertidighed på samme tid. I empirien giver socialarbejdere udtryk for, at flygtninge som helhed udviser en generel forståelse for kravene om at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet samt deltage i danskuddannelse. En videnskonsulent, som blandt andet afvikler netværksmøder med kommunale integrationsafdelinger og beskæftiger sig med videns- og udviklingsprojekter indenfor integrationsområdet forklarer, hvordan flygtninge forholder sig til integrationsindsatsen:

”Der kan vi selvfølgelig se, at de senere år, der har det fyldt mere og mere det med at have en midlertidig opholdstilladelse og den usikkerhed, der er i det. Og vi kan se, at der er en større interesse for reglerne for permanent opholdstilladelse. Altså at forstå reglerne og også få rådgivning i forhold til ’hvor tæt er jeg som person på at kunne opfylde betingelserne?’” (Bilag 6, s. 3)

Ud fra dette citat kan det forstås, at flygtnings motivation i høj grad afvejes i henhold til kravene for permanent opholdstilladelse, da den midlertidige opholdstilladelse kan forstyrre deres fokus. Ifølge Maslow vil mennesket nemlig føle uro og usikkerhed, når man ikke har en sikker plads i samfundet, hvor det basale tryghedsbehov imødekommes (Maslow, 1943). Her

kan der argumenteres for, at en midlertidig opholdstilladelse skaber en fremtid, der er utilregnelig og usikker. I forlængelse til dette beskriver psykoterapeuten, hvorfor flygtninge udviser en forståelse for lovgivningens krav i stedet for at klage om reglerne:

”Det bliver sådan lidt, at man går lidt i ’survival mode’ og så bliver man lidt mere praktisk. Så bliver det ikke følelserne, der skal have lov til at få på plads, men så bliver det meget praktisk. ’Jeg skal gøre det her, jeg skal gøre det her, bum bum bum’.” (Bilag 7, s. 5)

I forlængelse til dette citat, beskriver socialarbejder 1, at flygtninge som regel er ’samarbejdsvillige’ borgere, der samarbejder med socialarbejderen under integrationsforløbet på følgende måde:

”Vi forvalter bare lovgivningen og størstedelen viser faktisk forståelse for og har respekt i forhold til at komme ud i beskæftigelse og lære sproget.” (Bilag 1, s. 4)

Når flygtninge udviser en ivrig og samarbejdsvillig interesse i at opnå en tilknytning på arbejdsmarkedet, uddyber socialarbejderne at dette i høj grad har en sammenhæng med kravene for permanent opholdstilladelse. Nogle af kravene i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet forudsættes nemlig også i forbindelse med kriterierne for permanent opholdstilladelse. Socialarbejder 3 bekræfter også en generel villighed hos flygtninge i forbindelse med at opfylde kravene om beskæftigelsesrettede tilbud og sprogkundskab i følgende citat:

”De fleste er ivrige. Jeg vil altså sige 95 %, måske endda mere, er ivrige for at lære dansk og vil gerne ud i arbejde. Især fordi vi fortæller dem, at det er kriterierne for at få permanent opholdstilladelse.” (Bilag 3, s. 5)

Ifølge disse socialarbejdere udviser flygtninge generelt en forståelse for regler om beskæftigelse og sprog, da dette også er kravene for permanent opholdstilladelse. Forskning viser desuden, at beskæftigelse rummer et integrationsmæssigt og rehabiliterende potentiale, der skaber indhold og struktur i tilværelsen, samt bidrager til følelsen af at have kontrol over eget liv og øget selvværd (Center for Udsatte Flygtninge, 2023). Ud fra Honneths teori om anerkendelse, kan det tolkes, at flygtninge har behov for at anerkendes i den retslige og solidariske sfære, da dette danner grundlag for menneskers trivsel og inklusion i et samfund. Gennem deltagelse i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet kan der argumenteres for, at flygtninge vil kunne opnå lovmæssige rettigheder, hvilket ifølge Honneth vil medføre til, at individet kan udvikle selvrespekt og realisere sig selv (Honneth, 2006). For Honneth er det

vigtigt, at mennesker kan komme i kontakt med fællesskaber, der muliggør en værdsættelse af ens engagement, der er med til at reproducere samfundet. Derfor kan der argumenteres for, at flygtninges tilknytning til arbejdsmarkedet kan medføre til en anerkendelse i den solidariske sfære, hvor arbejdsmæssige fællesskaber kan bekræfte flygtninges evner og bidrag til samfundet.

I forlængelse til dette kan van Oorschots kriterier attitude og gensidighed knytte sig til flygtninges samarbejdsvillighed og engagement i samfundet. Ifølge van Oorschot vil mennesker, der udtrykker deres taknemlighed og gensidighed, fører til en accept i samfundet og større villighed til at udvise solidaritet (van Oorschot, 2006). Ud fra socialarbejdernes udsagn kan, der argumenteres, at flygtninge, der er samarbejdsvillige ved at være ydende borgere, har bedre muligheder for at være på lige fod med andre medborgere i samfundet. Flygtninge, der ikke udviser samme villighed, kan ifølge van Oorschot risikere en mangel på anerkendelse og dermed mindske muligheden for at opnå en inkluderende plads i samfundet.

Tilknytning til arbejdsmarkedet gennem ufaglærte jobs

Som tidligere nævnt er en væsentlig del af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet det beskæftigelsesorienterede perspektiv. I praksis erfarer diverse socialarbejdere, at flygtninges tilknytning til arbejdsmarkedet, oftest forekommer gennem ufaglærte jobs. Socialarbejder 4 beskriver blandt andet følgende brancher, som lykkes for flygtninge at opnå en tilknytning til:

”Det er ikke alle brancher, der har taget imod vores borgere. Det er ufaglært arbejde såsom rengøring, produktionsarbejde og køkken. Det er de her tre funktioner eller brancher, som har taget imod vores målgrupper.” (Bilag 4, s. 8)

Ud fra dette citat fremhæves flygtninges begrænsede udvalg af branche for at kunne opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. En anden socialarbejder supplerer i forlængelse heraf følgende:

”Den der match har været svær at finde, fordi man kommer fra et helt andet land med en anden uddannelsesbaggrund – en jurist kan ikke få det samme job, som vedkommende har haft i Syrien og måtte gå på kompromis med sit erhverv og blive noget ufaglært.” (Bilag 5, s. 7)

Her fremhæves der endnu engang, at flygtninges beskæftigelsesmuligheder hovedsageligt består af ufaglærte jobs. Ud fra Maslows teori, kan der argumenteres for, at flygtninge ikke formår at få opfyldt deres egobehov, hvor mennesket kan opnå anerkendelse og styrke sin selvtillid (Maslow, 1943). Dette kan tolkes, når socialarbejdere skildrer, at flygtninge bliver

nødsaget til at 'gå på kompromis' med deres ønsker og behov på arbejdsmarkedet. Ifølge Honneth indskrænkes menneskers muligheder for individuel selvagtelse, når der er en mangel på anerkendelse i den solidariske sfære (Honneth, 2006). Dermed kan der tolkes, at flygtninges motivation kan udfordres og svækkes, når flygtninge ikke har mulighed for at imødekomme egne ønsker. Ifølge socialarbejdere skyldes det begrænsede udvalg af jobmuligheder adskillige faktorer. Socialarbejder 3 forklarer i følgende citat, at det i høj grad skyldes en sproglige barriere mellem flygtninge og virksomheder:

"Og så synes jeg også, at vi har et lukket arbejdsmarked, som gør det svært for dem der har en sproglig barriere til at finde et job. Det er noget af det jeg synes er en udfordring, fordi man motiverer i sit arbejde, men det skal også bare være en succes, ikke? Altså man skulle ikke stikke dem en løgn, og det kan være lidt svært nogle gange, fordi man hører folk, der kommer tilbage og siger 'jamen de vil ikke engang kigge på mig' eller 'jeg bliver mødt med modstand'." (Bilag 3, s. 9)

Ud fra dette citat, pointerer socialarbejderen, at flygtninges manglende danskundskaber begrænser deres handlemuligheder og tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket indskrænker en vellykket integration. Forskning påpeger, at selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammets krav og forpligtelser om en tilskyndet tilknytning til arbejdsmarkedet ikke tager højde for strukturelle barrierer i samfundet (Fernandes, 2015). På grund af det manglende hensyn til strukturelle barrierer, kan der argumenteres for, at integrationsindsatsen kan have en tendens til at udelukke flygtninge fra arbejdsmarkedet, når flygtninge skal tilskyndes ud i beskæftigelse samtidig med, at den pågældende flygtning ikke har færdiggjort sin danskuddannelse.

På trods af, at flygtninge nogle gange møder modstand i forbindelse med manglende danskundskaber for at kunne opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet, udtrykkes der i empirien, at flygtninge stadig gør en indsats for at komme i beskæftigelse, idet mange flygtninge er optaget af kravene for permanent opholdstilladelse. Socialarbejder 3 udtrykker eksempelvis:

"Jeg tror selvom det er svært for dem på grund af sprog og manglende erfaring, så hører jeg tit 'job giver sikkerhed, så hvilke jobs kan jeg få?'. Nu er det jo også, at alle jobs nærmest bliver taget med det samme, så folk tænker også bare 'nu tager jeg en'." (Bilag 5, s. 7)

Socialarbejderen fortæller, at flygtninge associerer en tilknytning til arbejdsmarkedet med en sikker plads i samfundet, idet beskæftigelse er et krav for den permanente opholdstilladelse.

Flygtninge giver ikke udtryk for at komme i arbejde grundet bestemte personlige interesser eller ønsker, hvilket kan skyldes en manglende anerkendelse af tryghedsbehovet. Ud fra dette citat kan der således tolkes, at flygtninge ikke nødvendigvis er ivrige for at komme i beskæftigelse for at opnå tilfredsstillelse, men er motiveret af at opfylde kravene til en permanent opholdstilladelse. Dog kan flygtnings motivation for at opfylde kravene svækkes, når der vejledes om repatriering, hvilket diskuteres i følgende afsnit.

Svækkelse af motivation grundet vejledningspligt

Ifølge socialarbejdernes udtalelser i empirien, spiller den midlertidige opholdstilladelse en afgørende rolle i arbejdet med flygtninge. Som nævnt tidligere i analysen, beskrev psykoterapeuten, at flygtninge handler praktisk under integrationsforløbet, da deres midlertidige status medvirker til, at de går i 'survival mode'. Dette er der stor enighed om blandt socialarbejdere, der beskæftiger sig med integration af flygtninge i kommunerne. Dog erfarer flere socialarbejdere i empirien, at nogle flygtninge, der udviser bekymring for fremtiden, kan være sværere at motivere ud i beskæftigelse med henblik på opfyldte reglerne for permanent opholdstilladelse. I stedet søger flygtninge at opnå sikkerhed gennem andre alternativer, hvilket socialarbejder 5 beskriver i følgende citat:

” Men desværre dem der var tilbage [ikke i beskæftigelse], de er forsvundet, de har rejst på grund af usikkerheden, de er gået under jorden. Netop fordi de var usikre på, om de kunne blive i Danmark, så usikkerhed har også gjort, at vi har et kæmpe sort tal, fordi jeg mener at der er fire familier fra min sag stammer alene, der er væk” (Bilag 5, s.10)

Socialarbejderen påpeger her, hvordan usikkerheden om fremtiden kan præge flygtnings beslutninger om at søge sikkerhed et andet sted. Ud fra Bourdieus teori kan flygtnings alternative løsninger forklares som en handlemulighed inden for den virkelighedsforståelse og doxa, der opstår som følge af den sikkerhed Danmark rammesætter (Bourdieu & Wacquant, 1996). Maslows teori forklarer desuden, at menneskers tryghed er altafgørende for at handlemuligheder, der fører til selvudvikling i samfundet kan finde sted, hvorfor der kan argumenteres for, at socialarbejdere ikke kan garantere samt imødekomme denne sikkerhed (Maslow, 1943). I forlængelse til dette, skaber midlertidigheden også en frygt for inddragelse af opholdstilladelse eller nægtelse af forlængelse af opholdstilladelse. Dette kommer især til udtryk, når flygtninge vejledes om repatrieringsmuligheden, hvor socialarbejder 3 forklarer, at

flygtninge ikke italesætter bekymringen om inddragelse af opholdstilladelse ordret, men italesætter det i form af forklaringer:

”De fortæller det ikke direkte, ikke rigtig sådan på den måde, men mere i forklaringen. Det er sådan noget med ’jamen jeg kan ikke tage hjem. Du ved godt jeg ikke kan tage hjem’. Der bliver ikke på den måde sagt ’jeg er bekymret for, at jeg bliver sendt hjem’, men der er en forklaring på, hvorfor man ikke kan tage hjem, så det tror jeg de er meget opmærksomme på. De frygter det med en mulig hjemsendelse på et tidspunkt, fordi de ved at den midlertidige opholdstilladelse ikke gælder for altid” (Bilag 3, s. 8)

En anden socialarbejder forklarer desuden, at vejledningen om repatriering ofte kan udløse en frygtfuld reaktion hos nogle flygtninge, der gør, at de handler irrationelt:

”Så det er faktisk den største konsekvens ved usikkerheden, at de flygter igen. Dem, der er flygtet fra et land til Danmark, de flygter fra Danmark. Det er faktisk meget tankevækkende. Det er ikke noget man snakker om. Fordi dem, der bliver tilbudt hjemrejser, det lykkedes rigtig godt med den her skræmmekampagne, som jeg personligt synes er ’forlad Danmark ellers skal du ud’. Nogle gange så venter de ikke engang på det der vejledning, de forlader Danmark med det samme.” (Bilag 5, s. 10)

Socialarbejderne forklarer i de førnævnte citater, hvordan den hyppige vejledning om repatriering påvirker flygtnings liv og beslutninger for fremtiden i Danmark. Konsekvenserne af vejledningspligten fremhæves også i forskning i forbindelse med lovgivningens krav om vejledning om repatriering, der besværliggør socialarbejderes handlerum og forårsager til at ’skræmmekampagnen’ forekommer i mødet mellem flygtninge og socialarbejder, der formidler lovgivning (Dånge, 2022). Der kan argumenteres for, at lovgivningens gældende doxa som en skræmmekampagne influerer socialarbejderes evner til at opretholde flygtnings motivation og engagement.

Opsamling

Ud fra min videnskabsteoretiske optik vil jeg i det følgende afsnit samle op på den nye viden, der er fremkommet gennem første delanalyse. Denne delanalyse fokuserer på, hvordan integrationen udmøntes i kommunen for nyankomne flygtninge, samt hvilke udfordringer der opstår under integrationsforløbet som følge af den midlertidige opholdstilladelse. Specialets forskningsgennemgang fremhæver, at integrationen foregår gennem en tilskyndelse af

flygtnings tilknytning til arbejdsmarkedet samt danskuddannelse og samtidig retter opmærksomheden på, at opholdet er forbeholdt på midlertidig basis gennem vejledning om repatriering. Dette opstår på baggrund af den gældende lovgivning, som forudsætter udmøntningen af integrationsforløb.

I forskningen fremhæves der imidlertid, at sammenspillet mellem de to aspekter i integrationsforløbet fører til et dilemma i praksis for socialarbejdere, der på den ene side motiverer til at blive deltagende medborgere og på den anden side motiverer til en mulig hjemvenden. Denne dobbelthed udfordrer flygtnings motivation, hvilket forårsager socialarbejdere til at tage stilling til uroligheden om midlertidighed. Empirien viser i denne sammenhæng, at der er tale om samme tendenser. Dobeltheden i forbindelse med deltagelse i samfundet og fokus på midlertidighed er til stede. Samtidig er flygtninge meget opmærksomme på den midlertidige opholdstilladelses indflydelse på deres handlerum i samfundet, hvilket også fremdrages i forskning. Fokus på midlertidighed gennem vejledning om repatriering og den midlertidige opholdstilladelse begrænser flygtnings udfoldelsesmuligheder i samfundet, da deres basale behov ikke imødekommes i forbindelse med en tryk og sikker plads i Danmark. Dette giver anledning til et øget fokus blandt flygtninge på kravene for permanent opholdstilladelse for netop at kunne imødekomme behovet for en tryk og sikker fremtidsudsigt, der muliggør kontrol over eget liv på bedre vis.

Dog varierer midlertidighedens rolle for flygtnings integrationsforløb alt efter, hvilken lov man er omfattet af. Af empirien fremgår nemlig, at flygtninge der har opholdstilladelse efter den ukrainske særlov, ikke udtrykker samme bekymring for fremtiden, hvilket kan skyldes nogle afvigelser i lovgivningen. Ukrainske flygtninge er blandt andet ikke omfattet af vejledning om repatriering, visiteres hurtigere ud i kommunerne med henblik på at påbegynde integrationsforløbet og har mulighed for at pendle mellem Danmark og hjemlandet. Ud fra empirien har denne selektive åbenhed for denne del af flygtningegruppen en indflydelse for, hvor meget midlertidigheden fylder, samt hvor meget den forstyrrer flygtnings motivation og muligheder for deltagelse i samfundet. Nogle flygtninge motiveres under integrationsforløbet ved at stræbe efter at opfylde kravene for permanent opholdstilladelse, mens andre forstyrres så meget af midlertidigheden, hvorfor sådanne flygtninge 'flygter' fra Danmark i håb om at kunne opnå en sikker fremtid et andet sted.

For at samle op på min egen forforståelse, spiller det midlertidige fokus under integrationsforløbet en stor rolle for flygtnings integration og udfoldelsesmuligheder i

Danmark. Dette fremdrages også i forskningen i forbindelse med at integrationsindsatsen har potentiale til at forhindre flygtnings inklusion i samfundet. Min nye forforståelse opstår på baggrund af empiriens fremhævelse af undtagelser og afvigelser i lovgivningen, der giver anledning til forskellige oplevelser af den midlertidige status i Danmark og kan have en indflydelse på flygtnings tilknytningsmuligheder.

Kapitel 2 – Socialarbejderes rolle i arbejdet med integration og midlertidighed

I denne delanalyse vil der være fokus på, hvordan fagprofessionelle kan bidrage til at mindske den usikkerhed, der forbindes med flygtnings midlertidige opholdsstatus i Danmark. Her vil der tages udgangspunkt i forskningsspørgsmål 3 og 4:

- 3) *Hvordan kommer det sociale arbejde med flygtnings integration til udtryk?*
- 4) *Hvordan forholder socialarbejdere sig til flygtnings midlertidige status og flygtnings bekymringer i forhold til denne?*

Gennem en analyse af de førnævnte emneområder, vil specialet belyse, hvordan fagprofessionelle kan støtte op om flygtnings bekymringer for deres fremtid i Danmark og samtidig udføre integrationsarbejdet i henhold til lovgivningen. Som tidligere nævnt består det sociale arbejde af diverse aktører, herunder kommunale socialarbejdere i integrationsafdelinger, hvis formål er at bidrage til flygtnings integration til det danske samfund gennem selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet. Derudover spiller andre aktører, herunder NGO'er og private virksomheder der arbejder med flygtninge, en afgørende rolle for at kunne imødekomme flygtnings udfordringer under integrationsforløbet, som følge af den midlertidige opholdstilladelse. I følgende afsnit vil der være fokus på, hvordan socialarbejdere i kommunerne samt andre relevante fagprofessionelle møder flygtninge i praksis. Desuden vil der være fokus på, hvilke tilgange der anvendes for at kunne imødekomme eventuelle udfordringer, der opstår i forbindelse med integrationen af flygtninge grundet den midlertidige opholdstilladelse.

Socialarbejderes tilpasning efter kravene for permanent opholdstilladelse

Som nævnt i tidligere afsnit er flygtninge opmærksomme på deres midlertidige position i samfundet, grundet integrationsindsatsens krav om at være indforstået med ens opholdsgrundlag, vejledningen om repatriering og fokus på en mulig tilbagevenden i tilfælde af inddragelse eller nægtet forlængelse af opholdstilladelse. I empirien har dette vist sig at have

en indflydelse på samtalens fokus i mødet med socialarbejdere under jobsamtaler og opfølgningssamtaler. En socialarbejder udtrykker i denne forbindelse, hvordan flygtninges behov i høj grad besluttet ud fra en vurdering af, hvad der øger flygtninges muligheder for at opnå permanent opholdstilladelse:

” [...] jeg kan høre i snakken, at alt bliver opvejet i forhold til ’hvad hjælper på min permanente opholdstilladelse, så tager jeg den [jobmulighed] og ellers giver det jo ikke mening’. Deres virkelighed er jo et ønske om at blive sikker i deres liv i Danmark Så skal vi finde noget, der kan hjælpe med det.” (Bilag 5, s. 9)

Ud fra dette citat, klargøres at midlertidigheden italesættes og mærkes af flygtninge under integrationsforløbet. Dette gør, at socialarbejdere både skal fokusere på at sikre en vellykket integration og samtidig give flygtninge relevant vejledning om kravene for permanent opholdstilladelse for at sikre en permanent plads i samfundet. Ud fra Lipskys teori kan der argumenteres for, at socialarbejdere formår at tage hensyn til begge perspektiver, da deres rolle som frontlinjemedarbejdere tillader en tilpasning af den enkeltes ønsker, behov og færdigheder under integrationsforløbet (Lipsky, 2010).

Ikke desto mindre viser forskning, at den midlertidige opholdstilladelse begrænser socialarbejderen muligheder for at tilskynde et vellykket integrationsforløb, da flygtninges bekymring for deres usikre fremtid forstyrrer deres handlemuligheder og motivation (Dånge, 2022). For at kunne belyse midlertidighedens rolle i det sociale arbejde, tages der udgangspunkt i diverse fagprofessionelles erfaringer og udsagn. Flygtninge kan nemlig italesætte deres frustrationer eller udfordringer i mødet med andre fagprofessionelle socialarbejdere, herunder psykologer, psykoterapeuter eller rehabiliteringscentre alt efter deres individuelle behov (Svendsen, 2013). En af informanterne, der har funktionen som psykoterapeut, afholder blandt andet 1:1 samtaler med flygtninge, der har behov for psykologisk støtte, og beskriver flygtninges bekymringer om fremtiden i Danmark således:

[...] de er i gang med at genstarte og opbygge et liv i Danmark, så denne her midlertidighed, og det med at de ikke kan regne med, at de får lov til at være her, frustrerer dem ” (Bilag 7, s. 4)

I dette citat forklarer psykoterapeuten, hvordan midlertidigheden og usikkerheden påvirker flygtninge således, at beslutninger om fremtiden bliver sværere at forholde sig til, når man ikke kan regne med en permanent position i Danmark. Med udgangspunkt i Lipskys teori kan der

argumenteres for, at frontlinjemedarbejderes adskillige professioner giver adgang til konkrete handlemuligheder og beslutninger (Lipsky, 2010). I denne sammenhæng kan kommunale socialarbejdere, der er ansvarlige for integrationsindsatsen, forstås som en lovgivende, udøvende og dømmende aktører, mens socialarbejdere, der yder psykologisk hjælp, ikke har samme handlerum, da deres profession ikke giver anledning til udøvelse af samme magt (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Ud fra Maslows teori kan der desuden argumenteres for, at kommunale socialarbejdere er nødsaget til at tage stilling til flygtninges tryghedsbehov for at kunne motivere dem ud i beskæftigelse og sikre en vellykket integration. Dette udtrykker socialarbejder 4 i forbindelse med at anvende kravene for permanent opholdstilladelse som en motivationsfaktor:

”Alle de krav, dem bruger vi, når vi snakker med borgerne, sådan at vi kan motivere borgerne til at opfylde kravene for at blive i Danmark, som er deres ønske. Og så siger vi til dem ’jo før du gør det, jo bedre. For lige nu ligger der ikke en afgørelse om, at du skal hjem. Det kan være den måske kommer om fire-fem år og vupti, så har du jo opfyldt kravene, der skal til for at få permanent opholdstilladelse og så er der ingen der kan sende dig hjem’.” (Bilag 4, s. 6)

I forlængelse til dette udtaler socialarbejder 5 følgende:

”Generelt er det jo sådan, at så længe de ikke har permanent opholdstilladelse, så er det jo rigtig svært at snakke med dem om det med at motivere til et bedre liv, og at det har betydning for deres opholdstilladelse, for de tror ikke engang de får lov til at være her i den periode.” (Bilag 5, s. 7)

Ud fra empirien udtrykker socialarbejdere således behovet for at tage stilling til, hvordan man kan ændre flygtninges fokus fra usikkerhed til, hvordan man kan sikres en permanent plads i samfundet. Dermed kan der ud fra informanternes udtalelser tolkes, at flygtninges motivation i høj grad påvirkes af den usikre fremtid, hvilket nødsager socialarbejdere til at imødekomme tryghedsbehovet i integrationsforløbet, når det ikke anerkendes i den retslige sfære grundet deres opholdsgrundlag (Honneth, 2006; Maslow, 1943).

Vigtigheden af ret og pligt

Som nævnt i tidligere analysedel anses socialarbejdere ud fra Lipskys teori om Street Level Bureaucracy som frontlinjemedarbejdere i integrationsarbejdet med flygtninge. Ifølge Lipsky har borgere adgang til staten i mødet med offentlige fagprofessionelle, der forvalter

lovgivningen og har adgang til et stort skøn i udførelsen af deres arbejde. Desuden har frontlinjemedarbejdere også magten til at levere og sanktionere strukturer, der kan afgrænse eller udfolde menneskers livsmuligheder (Lipsky, 2010).

I empirien beskriver socialarbejdere, vigtigheden af, at flygtninge bliver oplyst om deres rettigheder og forpligtelser, da flygtninge er 'nye' i samfundet og har behov for instrukser for at kunne begå sig bedst i Danmark (Bilag 5). Her argumenterer socialarbejder 5 for vigtigheden af at kunne formidle lovgivning til flygtninge:

"Sådan som jeg oplever det, så er det nogen, der kommer med ingen erfaring og baggrund i det danske samfund, arbejdsmarkedet eller sprog. Kultur også i den sag. Så det er jo sådan lidt en tom hylde, hvor vi kan putte instrukser for, hvordan man skal begå sig, og hvordan man skal klare sig [...] Vi sidder faktisk og oplærer, inviterer til et samfund, der kan være anderledes, fra det de kender fra deres hjemland." (Bilag 5, s. 3)

Socialarbejderen beskriver flygtninge som mennesker, der ikke har den nødvendige viden for at kunne deltage i samfundet, hvilket ud fra Bourdieus begreber om sociale og kulturelle kapitaler kan betyde, at der vil opstå en mangel på inklusion, når flygtnings habitus differentierer sig fra det danske samfund (Bourdieu & Wacquant, 1996). Når denne socialarbejder videregiver viden til flygtninge, kan dette lade sig gøre på grund af rollen som frontlinjemedarbejder, hvor ens profession danner grundlag for et handlerum med udgangspunkt i gældende lovgivning (Lipsky, 2010). I forlængelse heraf forklarer socialarbejder 3, hvordan man skal kunne arbejde ud fra lovgivningens rammer, når det kommer til formidling af ret og pligt:

"[...] der er alle mulige ting hvor der står omkring, at man ligesom accepterer de danske love og rammer og de kulturelle ting. Og den er jo meget bred, for den er for alle indvandrere, der kommer til Danmark, så derfor er der behov for, at jeg ligesom kan vurdere, hvad der vigtigt for den enkelte flygtnings integration og hvad der kan bidrage til, at vi netop lykkes med at opfylde kravene [...]" (Bilag 3, s. 3).

Socialarbejderen udtrykker, at lovgivningen er rammesat således, at den fremstår som værende for 'bred' netop fordi, den omfatter en større målgruppe udover flygtninge. Det forårsager til, at socialarbejdere anvender deres faglighed i høj grad for at kunne tilpasse indsatsen til den individuelle flygtnings behov indenfor de gældende rammer (Bilag 3). Ud fra Lipskys begreber om coping-mekanismer, der anvendes i forbindelse med frontlinjemedarbejders håndtering af

dilemmaer i socialt arbejde, kan socialarbejdere gøre brug af skønsmæssig beslutningstagning for at kunne tilpasse integrationsarbejdet til den individuelle flygtninges integrationsforløb, selvom det ikke nødvendigvis altid følger de formelle implementeringsprocesser (Lipsky, 2010).

Endvidere kan der ud fra Bourdieus teori argumenteres for, at den etablerede doxa, som følge af lovgivningen og socialarbejderen profession, giver anledning til en virkelighedsforståelse, hvor socialarbejdere besidder en 'usynlig' magt, der udøves gennem symbolsk vold i forhold til formidling af flygtninges ret og pligt samt vurdering af den enkeltes behov (Bourdieu & Wacquant, 1996). Flygtninge er ikke nødvendigvis opmærksomme på denne udøvelse, der hænder i mødet med socialarbejdere, da dette er den almene praksis for at kunne opnå den relevante hjælp. For at kunne imødekomme flygtninges individuelle behov afhænger det dermed i høj grad af, hvilken virkelighedsforståelse socialarbejdere handler ud fra.

Formidling fører til tillid

Når flygtninge skal deltage i integrationsforløbet, forudsættes deres handlemuligheder af den viden om ret og pligt, som formidles af socialarbejdere. I denne forbindelse giver de fleste informanter udtryk for, at inddragelse af flygtninge i forløbet spiller en afgørende rolle for troværdigheden i socialarbejderen udtalelser. Dette kan blandt andet ses i følgende citat, hvor en socialarbejder beskriver formidlingens betydning for flygtninges tillid:

"Det er formidling og medmenneskelighed. At jeg gerne vil fortælle dig noget, som du skal tage stilling til bagefter og lade vær med at handle på dine fordomme. Det er godt at have fordomme, men det skal ikke styre din forståelse af tingene. Det handler også meget om tillid. Hvis de har tillid, så vil de også lytte." (Bilag 5, s. 12)

Endvidere beskriver socialarbejder 3 følgende:

"Når vi møder borgeren, så er det egentlig et samarbejde, hvor vi sammen arbejder om at opfylde kravene. Kravene skal også ses som muligheder, der kan tilpasses den enkelte, så det handler om, hvordan man præsenterer det og at have en forståelse for det menneske man sidder med." (Bilag 3, s. 4)

Disse informanter forklarer vigtigheden af at møde borgere med henblik på at fordele viden ud mellem parterne, hvilket muliggør at flygtninge føler sig inkluderet i beslutninger og kan tage stilling til adskillige muligheder, der stemmer overens med deres egne ønsker og behov.

Forskning påpeger nemlig, at en mangel på viden om flygtnings egne forpligtelser og handlemuligheder, herunder på arbejdsmarkedet, begrænser flygtnings tilknytning til arbejdsmarkedet og deltagelse i resten af samfundet (Bredgaard & Thomsen, 2018).

Ud fra Bourdieus begreber om symbolsk magt og vold, kan der tolkes, at en fordeling af viden mellem fagprofessionel og borger vil forårsage til et balanceret magtforhold, da begge parter ensartede viden kan løfte borgere autonomi i forbindelse med beslutningstagninger, der påvirker ens eget liv. Socialarbejderen insisterer på at informere flygtninge om deres muligheder, da inddragelsen er nødvendig for at kunne træffe beslutninger ud fra flygtnings egne behov (Bilag 5). Til dette fortæller socialarbejderen følgende:

”De har lige så meget viden, som jeg har omkring deres muligheder i hvert fald. De har ret til at vide, så jeg insisterer meget faktisk, når det handler om dem, at de skal vide, hvad deres rettigheder og muligheder er.” (Bilag 5, s. 12)

Ud fra dette citat kan der argumenteres for, at kendskab til ret, pligt og andet relevant viden, der omhandler flygtnings egne fremtidsmuligheder, bidrager til en øget autonomi og anerkendelse i den retslige sfære grundet kendskab til den gældende doxa (Bourdieu & Wacquant, 1996; Honneth, 2006). Ifølge Honneth og Maslow vil anerkendelsen i den retslige sfære, hvor der tages hensyn til flygtnings basale behov, forudsætte til flygtnings udfoldelsesmuligheder og engagement i samfundet (Honneth, 2006; Maslow; 1943). Derudover kan der ud fra værdighedsteorien tolkes, at socialarbejderes inddragelsestilgang giver flygtninge kontrol over egen situation, hvilket giver anledning til at flygtninge kan anses som værdige medborgere. Denne tilgang giver flygtninge potentiale til at opnå ansvarlighed for deres deltagelse i samfundet og muligheder for at kunne opnå selvforsørgelse (van Oorschot, 2006).

Plads til skønsmæssige vurderinger

Tidligere afsnit belyste vigtigheden af formidling af ret og pligt i forbindelse med socialarbejderes møde med flygtninge, der udviser bekymring om midlertidighed og andre udfordringer under deres integrationsforløb. For at kunne imødekomme flygtnings behov og udføre integrationsindsatsen er det relevant at afdække, hvilke virkelighedsforståelser der er gældende indenfor socialarbejderes felt og doxa.

I empirien udtrykker flere socialarbejdere, at integrationslovens krav og forpligtelser er omfattet af en rigid, men velfungerende lovgivning. Socialarbejder 1 udtrykker blandt andet, at integrationsloven er fastsat af nogle 'hardcore' regler, som skal respekteres, men samtidig giver anledning til at møde flygtninge med en 'anerkendende' og 'forstående' tilgang (Bilag 1, s. 5). Socialarbejder 3 mener i forlængelse heraf, at lovgivningen har 'gråzoner', der giver socialarbejdere plads til fortolkning og faglige vurderinger i arbejdet med den enkelte flygtnings integrationsforløb (Bilag 3, s. 8). Dette kan ses i følgende citat:

"Den [lovgivningen] kan godt være hård, ja men heldigvis så er det vores faglige vurdering, der ligesom også er vigtig i det her. Man skal bare sørge for at få det gjort, altså få journaliseret og skrevet og undersøgt, fordi så kan man også fritage, og man kan også dreje tingene, så det passer mere til borgeren, så det giver mening. Så den er måske hård, men jeg kan også godt forstå, hvorfor den er hård nogle gange." (Bilag 3, s. 8)

Informanten fremhæver i denne sammenhæng, hvor stor en indflydelse ens faglige vurdering kan have for praksisarbejdet med flygtninge, der ellers fremstilles som en rigid lovgivning. Dog kan nogle socialarbejdere have en anderledes opfattelse af lovgivningens muligheder for at foretage skøn og tilpasse sagsbehandlingen for den enkeltes behov. Dette kommer eksempelvis til udtryk, når en anden socialarbejder beskriver sit arbejde med flygtninge på følgende måde:

"Jeg har den professionelle kastet på, altså jeg behandler alle mine borgere ens. Selvfølgelig alt efter den individuelle sag, men rent lovgivningsmæssigt er alle borgere ens og det er også helt fair." (Bilag 1, s. 5)

Ud fra dette citat, kan det tolkes, at virkelighedsforståelsen for denne socialarbejder er præget af lovgivningen i højere grad end den faglige vurdering, idet flygtninge anses som værende 'ens', og dermed forudsætter en tilgang hvor man har den 'professionelle kasket på'. Der kan derfor argumenteres for, at nogle socialarbejdere er mere tilbøjelige til at tage hensyn til flygtninges behov og imødekomme dem, mens andre socialarbejdere kan have en anden virkelighedsanskuelse og dermed en anden sagsbehandling.

Ud fra empirien kan der argumenteres for, at socialarbejders muligheder for at foretage skønsmæssige vurderinger er til stede i henhold til integrationslovens rammesætning, alt efter den individuelle socialarbejders anskuelse af lovgivningen. Dog er socialarbejdere enige om, at integrationsforløbet som udgangspunkt er en forbindelse med at opnå en tilknytning til

arbejdsmarkedet. Socialarbejder 3 udtrykker i denne sammenhæng, at integrationslovens krav om selvforsørgelse gennem selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet medfører til en vellykket integration, da netop sådanne forpligtelser fungerer i praksis:

”[...] når jeg kigger på, hvad der fungerer, hvordan er det egentlig vi får folk i job? Så er det gennem praktikker. Så det er ligesom en proces, hvor du siger praktik og så arbejde eller praktik, løntilskud og så arbejde [...]” (Bilag 3, s. 8)

Socialarbejderens udsagn kan tolkes således, at integrationsindsatsens forpligtelser kan medføre til en succesfuld og velfungerende integration, hvor det lykkes at få flygtninge ud i beskæftigelse og opnå selvforsørgelse. Med udgangspunkt i Bourdieus teori kan forpligtelserne forbindes med en udøvelse af symbolsk vold og magt, da det obligatoriske beskæftigelseskrav begrænser flygtninges frirum og handlemuligheder (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Forskning viser imidlertid også, at integrationsindsatsen som udgangspunkt har potentiale til en vellykket integration, men kravene om kontinuerlig beskæftigelse og fokus på midlertidighed kan forstyrre flygtninges motivation (Fernandes, 2015). Dette bekræfter socialarbejdere i empirien, hvilket også er blevet belyst i tidligere analysedel. Her blev der blandt andet fremhævet, at vejledning om repatriering og risikoen for inddragelse af opholdstilladelse eller nægtelse af forlængelse af opholdstilladelse påvirker og forstyrre flygtninges motivation under integrationsforløbet.

Adskillelse mellem personlig og professionel holdning

Alle socialarbejderne i empirien giver udtryk for, at repatrieringsordningen umiddelbart er en god ordning for flygtninge og andre udlændinge, der ønsker at vende tilbage til deres hjemland. Som nævnt tidligere i specialet opstår problematikken for socialarbejdere i forbindelse med vejledningen om repatriering til hver enkelt samtale. Dette gjorde sig især gældende efter indførslen af vejledningspligten i 2019, hvor socialarbejdere stod i et krydspres i forbindelse med at modtage flygtninge til en kommune og samtidig påminde dem om muligheden for at vende hjem, når de netop lige har fået beskyttelse i Danmark. Her udviser Socialarbejder 2 stor utilfredshed med dette krav, der i sin tid blev indført som en skræmmekampagne fra Inger Støjberg:

”Altså jeg synes simpelthen, at det er for dårligt at man først giver folk ophold. Du giver folk ophold og så bagefter, så jagter du dem med at 'du skal da lige vide du er velkommen til at

vende tilbage til det land, som er sønderbombet eller hvor du måske ikke har noget hus at bo i eller noget helt andet'. Det kan man da ikke. Det er jeg virkelig meget imod.” (Bilag 2, s. 9)

Socialarbejder 2 udtaler sig blandt andet om hvordan man i praksis er tvunget til at udøve lovgivningen, selvom det ikke stemmer overens med ens personlige eller professionelle overbevisninger. Her kan der argumenteres for, at socialarbejdere står i et krydspres, når man på den ene side skal orientere flygtninge om at tilegne sig dansk kundskaber, komme i beskæftigelse og deltage i forskellige sociale aktiviteter med henblik på at integreres i det danske samfund. På den anden side er der samtidig krav på at gøre flygtninge bevidste om deres midlertidige ophold samt at informere flygtninge om muligheden for repatriering til slut for hver jobsamtale i kommunen (Bilag 2). På trods af at socialarbejderen ikke deler samme holdning i forbindelse med håndtering af flygtnings muligheder og forpligtelser i samfundet, gives der udtryk for, at man som socialarbejder ikke har magten til at ændre praksis, da lovpligtige regler udformer den almene praksis:

”men altså selvom man så siger 'jamen nu siger jeg så mit job op i protest mod det her'. Det vil jo ikke batte noget som helst. Heldigvis var der jo så andre journalister og advokater og sådan noget der tog fat i det. Det er jo bare lidt frygteligt, at en beslutning hvor hun så ikke engang er minister mere, det er så det vi sidder og bøvler med nu.” (Bilag 2, s. 10)

Ifølge denne socialarbejder vil en opsigelse ikke føre til en ændring af praksis på integrationsforløbet for flygtninge, da rollen som socialarbejder ikke muliggør sådanne handlinger. Ud fra Lipskys teori om frontlinjemedarbejderes rolle i arbejdet med borgere i systemet, kan der ofte opstå et 'clash' mellem frontlinjemedarbejderes professionelle, faglige og personlige anskuelse af givent felt. Socialarbejdere tydeliggør derfor deres rolle som kommunale medarbejdere, der forvalter lovgivning samtidig med at kunne tage højde for borgernes behov og udfordringer. Dette formår socialarbejdere at gøre ved at være tydelige omkring, hvilke forpligtelser og krav der er gældende for den enkelte flygtning:

”Ja det er også meget vigtigt, hvordan man som sagsbehandler præsenterer de her love og ikke som en form for decideret lyst til at styre deres liv, men at der er jo jura bagved det her” (Bilag 5, s. 3-4).

Ud fra dette citat, kan det tolkes, at socialarbejdere formidler og tydeliggør lovgivningen som værende fastsat fra politisk niveau, hvilket gør det muligt for dem at fratage sig ansvaret for lovgivningen. Her anvender de ifølge Lipsky en selvbeskyttelsesform for at undgå yderligere

konfrontation, minimere kritik og beskytte relationen mellem frontlinjemedarbejder og borger (Lipsky, 2010). Dette anvendes i et forsøg på at rette fokus på det borgere har kontrol over, i stedet for dele af lovgivningen, som socialarbejdere ikke kontrol over. Selvom frontlinjearbejdet og beslutninger er baseret på politiske intentioner, er det også vigtigt at tage højde for, hvordan normer og personlige overbevisninger påvirker arbejdet (Harrits, 2019).

Frontlinjemedarbejdere besidder rollen som magtudøvere ud fra gældende love, men kan i praksis opdage komplikationer, som ikke tages hensyn til på det lovgivningsmæssige niveau. Ved at anvende Lipskys coping-mekanismer kan socialarbejdere således undgå et clash mellem den professionel og personlig holdning (Lipsky, 2010). I følgende afsnit vil der derfor være fokus på, hvilke opmærksomhedspunkter og overvejelser socialarbejdere gør sig i mødet med flygtninge, der stemmer overens med deres professionelle, faglige og personlige overbevisninger og kan bidrage til at støtte op om flygtnings usikkerheder i Danmark.

Fokus på ordet mulighed i forbindelse med repatriering

I empirien giver alle informanter udtryk for at italesættelsen af repatriering skal fremtræde som en mulighed og en ret, flygtninge *kan* gøre brug af og ikke *skal*. Her beskriver flere socialarbejdere sig som fagprofessionelle, der i praksis forsøger at formidle lovgivning foruden at fremføre en afskrækkelsespolitik som budskab. Dette fremdrager socialarbejder 2 eksempelvis i følgende citat:

”Altså hvis jeg må rose mig selv lidt, så er jeg faktisk rigtig god til at få det til at lyde som et tilbud og noget man kan sige takke nej tak til. Og hvis jeg ligesom kan fornemme, at nu er vi ved at nærme os noget, hvor de simpelthen får kørt sig selv op, hvor vi snakker om racisme og alt muligt andet. Jamen så er jeg faktisk god til lige at få dem talt ned og sige, at det er jo fuldstændig frivilligt det her. Og hvis ikke de har lyst til at høre mere om det, så er det helt i orden for mig.” (Bilag 2, s. 3)

I forlængelse heraf beskriver socialarbejder 4:

” Det vi plejer at sige er ’jamen, vi er bare kommunale ansatte. Vi er forpligtede til at vejlede om repatriering. Det er ikke fordi, at vi siger, at I skal hjem. Det er jo ikke det, vi prøver at fortælle jer. Det vi prøver at fortælle jer, det er at der er noget, der hedder, at der er en mulighed for at repatriere, for de borgere, der ikke trives i Danmark. Og vi er forpligtede til at vejlede om det i hver eneste jobsamtale.” (Bilag 4, s. 3)

Socialarbejderne betoner vigtigheden af at informere flygtninge om repatriering som en mulighed og et tilbud. Ud fra Lipskys begreb om adaption, kan der argumenteres for, at lovgivningen forudsætter socialarbejdernes handlerum, men den faglige og professionelle vurdering tillader en udvikling af strategier og metoder til at håndtere udfordringer de møder i praksis. Coping-mekanismen adaption fungerer nemlig som et tilpasnings- og navigeringsværktøj i komplekse og ofte uforudsigelige sociale miljøer (Lipsky, 2010).

Her kan det tolkes, at socialarbejdere i praksis er forpligtede til at vejlede om repatriering til hver samtale, hvor socialarbejdere adaptere og tilpasser vejledningen som en mulighed uden at uddybe det yderligere. Forskning påpeger desuden relevansen af at formidle vejledning om repatriering, således at man ikke påtvinges en beslutning, der ellers er ønskelig fra politisk niveau, men i stedet fremstilles som en ret, flygtninge kan gøre brug af i Danmark (Dånge, 2022) Der kan således argumenteres for, at adaptationsprocessen er nødvendig for socialarbejdere, idet de står over modstridende krav og forventninger, som følge af en anden politisk agenda.

Overordnet fokus på hjælp til selvhjælp

En anden tilgang som kommer til udtryk i empirien, er socialarbejderes fokus på hjælp til selvhjælp med målgruppen. Dette kommer især til udtryk med socialarbejdere der tilbyder psykologisk hjælp ved henvisning til rehabiliteringscentre eller andre samarbejdsaktører der beskæftiger sig med psykologisk støtte. I empirien giver psykoterapeuten adskillige gange udtryk for, at den bedste støtte man kan yde som socialarbejder, er følelsen af at blive hørt og fokus på hvad man som flygtning kan gøre for at opnå sikkerhed selv. I følgende citat forklarer psykoterapeuten blandt andet, hvordan man som socialarbejder skal forholde sig til flygtninges bekymringer i forbindelse med den midlertidige opholdstilladelse, der konstant skygger for mulighederne for udvikling i fremtiden:

”Jamen jeg kan jo selvfølgelig ikke tage den [usikkerheden] fra dem, og jeg kan heller ikke gøre noget ved deres sag som sådan, men mange af gangene, så taler vi om at vi skal prøve at fokusere på det, vi har kontrol over. Fordi den anden del, det er ikke noget, vi kan kontrollere. Det er ikke noget, vi har kontrol over. Vi kan ikke gøre andet end at gøre det advokaten rådgiver os til og lade systemet arbejde sig igennem den proces, men få kontrol over det vi kan, og det vi kan styre.” (Bilag 7, s. 4)

Ud fra følgende citat beskriver psykoterapeuten, hvilken fokusområder der skal italesættes i mødet med flygtninge, da dette er områder, man som borger kan have kontrol over. Der kan argumenteres for at den juridiske og lovgivningsmæssige del af flygtnings udfordringer, ikke kan løses af socialarbejdere på trods af, at de har rollen som frontlinjemedarbejder. Ud fra Bourdieus teori kan dette forstås på baggrund af den gældende doxa, som forårsager til at hverken socialarbejdere eller flygtninge besidder en rolle, der giver anledning til sådanne magtformer eller relationer (Bourdieu & Wacquant, 1996).

Til gengæld har socialarbejdere mulighed for at influere flygtninge til at kontrollere de felter, der er tilgængelige for den pågældende flygtning, hvilket er felter der tillader ansvar og deltagelse i samfundet. Ifølge Bourdieu vil deltagelse på arbejdsmarkedet bidrage til, at mennesker kan opnå samme muligheder for selvudvikling og inklusion i samfundet gennem en større grad af kontrol over egne beslutninger. I praksis giver psykoterapeuten og diverse socialarbejdere udtryk for, at flygtnings usikkerhed i forbindelse med den midlertidige opholdstilladelse faktisk er det øverste sociale lag, som forhindrer at flygtninge kan imødekomme andre behov og udfordringer. Dette pointeres i følgende citat:

”Det er faktisk interessant, fordi efter et par gange, når jeg har talt, altså måske to gange, så taler vi faktisk mindre om opholdstilladelsen og så om alt muligt andet som deres liv også består af [...] og det synes jeg jo er interessant, at når man piller alt det her flygtning, midlertidige ophold og så videre fra, så er det faktisk unge mennesker som står i de her identitetskriser af en eller anden art i forhold til hvem er jeg?” (Bilag 7, s. 4)

Socialarbejder 5 supplerer i denne sammenhæng følgende om flygtnings udfoldelsesmuligheder:

”Jeg ser på mit arbejde med stor ydmyghed, for det er nogle mennesker der kræver samme grad af respekt og har en masse ønsker og planer for deres fremtid. Vi skal kunne hjælpe dem, så de efter nogle år er selvforsørgende og forhåbentlig er tilfredse med deres beslutninger og liv. Det er svært, når midlertidigheden fylder, men det er her vi skal blive skarpere på at give dem mulighed for at udfolde sig i stedet or at nøjes med deres situation.” (Bilag 5, s. 3)

Ud fra disse citater italesætter begge informanter, hvilken indflydelse den midlertidige opholdstilladelse har for flygtnings sociale navigation i samfundet og muligheden for at blive anset som en ligeværdig medborger. Ud fra Maslows og Honneths teorier forudsættes en anerkendelse af flygtnings tryghedsbehov i den retslige sfære for at give plads til anerkendelse

i de resterende sfærer og på de overskydende niveauer. Der kan således argumenteres for, at anerkendelsen af flygtninges usikkerhed og bekymringer, der foregår i mødet med socialarbejdere, giver plads til bekymringer om andre 'hverdagsproblemer', som andre medborgere kan have. Således kan der argumenteres for, at socialarbejderen anskuelse af flygtninge som '*mennesker der kræver samme grad af respekt*' betyde, at det sociale arbejde forsøger at kæmpe imod den afskrækkelsespolitik og fokus på midlertidighed ved at fokusere på, hvordan flygtninges ønsker og behov kan imødekommes indenfor socialarbejderen handlemuligheder.

Opsamling

Ud fra anden delanalyse kan jeg gennem min videnskabsteoretiske optik fremdrage viden i forhold til, hvordan det sociale arbejde med flygtninges integration kommer til udtryk, og hvordan socialarbejdere forholder sig til flygtninges midlertidige status i arbejdet. Empirien og forskningen viser, at socialarbejdere fremstår som bindeleddet mellem lovgivningen og flygtninge i praksisarbejdet. Flygtninge får nemlig adgang til viden gennem socialarbejderen formidling af regler, forpligtelser og andre lovmæssige informationer, der har en relevans for den enkelte flygtninges integration og situation.

I forskningen fremhæves, at socialarbejdere står i et krydspres grundet dobbeltheden i integrationsarbejdet, der fokuserer på flygtninges tilknytning til samfundet og muligheden for at vende hjem. Dette krydspres bekræftes også i empirien, hvor socialarbejdere fremhæver at lovgivningen styrer deres handlemuligheder, hvorfor man er nødsaget til at fokusere på begge aspekter. Dog har socialarbejdere rollen som frontlinjemedarbejder indenfor det sociale arbejde, hvilket tillader at socialarbejdere kan tilpasse integrationsindsatsen til den enkelte flygtninges behov og ønsker for at sikre at motivationen ikke går tabt hos flygtninge.

Den midlertidige status har en tendens til at fylde meget under integrationsforløbet, idet flygtninge ofte opvejer deres beslutninger og ønsker ud fra et behov om at opnå en sikker fremtid. Dette fremvirker et fokus i sagsbehandlingen, hvor kravene for permanent opholdstilladelse anvendes som et værktøj for motivation. For at mindske flygtninges bekymringer om den midlertidige status, gør socialarbejdere sig umage med formidling af viden om ret og pligt som en nødvendighed for at kunne begå sig i samfundet, fremfor at påtvinge forpligtelser foruden en korrekt forståelse af det.

Ved at gøre dette formår socialarbejdere og flygtninge at have den samme viden, hvilket kan give flygtninge mere medbestemmelse og autonomi i egen sag. Socialarbejderen fokuserer på formidling, ret og pligt, og motivation til at opfylde kravene for permanent opholdstilladelse taler for, at der i det sociale arbejde fokuseres på de aspekter af flygtningens liv, der muliggør kontrol over egen situation og kan have en indflydelse på den midlertidige opholdstilladelse, som flygtninge ikke nødvendigvis har kontrol over.

For at samle op på min egen forforståelse efter endt analyse bekræftes der, at integrationsindsatsens fokus på at opnå en tilknytning til samfundet og midlertidighed på samme tid forårsager til, at socialarbejdere ofte står i et krydspres i mødet med flygtninge. Socialarbejdere forsøger at ændre flygtninges bekymringer som følge af det midlertidige aspekt ved at forvalte en sagsbehandling fokuseret på muligheder frem for forpligtelser. Dette muliggør en vis kontrol over egen situation indenfor de lovgivne rammer.

Konklusion

Dette speciale har beskæftiget sig med en problemstilling, der omhandler *hvilken betydning midlertidig opholdstilladelse har for integrationen af nyankomne flygtninge, og hvordan socialarbejdere kan bidrage til at mindske usikkerheden, der forbindes med flygtninges midlertidige opholdsstatus i Danmark*. Her konkluderes følgende resultater.

Gennem første delanalyse fremhæves der, at integrationen af flygtninge i Danmark indebærer en kompleks balance mellem tilskyndelse af flygtninges selvforsørgelse gennem beskæftigelse og danskuddannelse samt opmærksomhed på midlertidighed gennem vejledning om repatriering. Den midlertidige opholdstilladelse skaber imidlertid en dobbelthed for flygtninge, da de både motiveres til at blive deltagende medborgere og samtidig konfronteres med usikkerheden om deres fremtid i landet. Dette dilemma påvirker flygtninges motivation og begrænser deres muligheder for deltagelse i samfundet. Forskningen viser også, at flygtninge, der er omfattet af den ukrainske særlov, oplever mindre bekymring for fremtiden, hvilket kan tilskrives forskelle i lovgivningen.

For det andet fremgår det, at socialarbejderne spiller en afgørende rolle som bindeled mellem lovgivningen og flygtningene i integrationsprocessen. De formidler vigtig information om regler og forpligtelser, der er relevante for den enkelte flygtninges integration og situation. Socialarbejderne står imidlertid over for et krydspres, da de skal håndtere både flygtninges tilknytning til samfundet og deres mulighed for at vende hjem. Den midlertidige status fylder meget i integrationsforløbet, da flygtninge tager deres beslutninger ud fra behovet for at opnå en sikker fremtid. Socialarbejderne forsøger at mindske bekymringerne ved at formidle viden om rettigheder og pligter og sikre, at flygtningene har den nødvendige forståelse. Dette skaber en fælles viden, der giver flygtningene mere autonomi i deres egen sag og muliggør mere kontrol over deres situation.

Samlet set har midlertidig opholdstilladelse en væsentlig betydning for integrationen af nyankomne flygtninge. Denne midlertidighed skaber en dobbelthed og uro hos flygtningene, hvilket påvirker deres motivation og muligheder for deltagelse i samfundet. Samtidig spiller socialarbejderne en vigtig rolle i at mindske usikkerheden og styrke flygtningenes autonomi gennem formidling af viden og fokus på rettigheder, pligter og motivation til at opfylde kravene for permanent opholdstilladelse. For at fremme en bedre integration og mindske usikkerheden i forbindelse med den midlertidige opholdsstatus er det afgørende, at der skabes en balance

mellem tilskyndelse til deltagelse og muligheden for en tryk og sikker fremtidsudsigt for flygtningene.

Perspektivering og afsluttende refleksioner

Jeg har i dette speciale udført en kvalitativ undersøgelse med henblik på at afsøge, hvilken indflydelse midlertidige opholdstilladelser har for integrationen af nyankomne flygtninge. Der er fremdraget flere dobbeltheder indenfor dette område med udgangspunkt i socialarbejders oplevelser og erfaringer i mødet med flygtninge.

Dette speciale kan bidrage med viden indenfor det sociale arbejde med hensyn til det integrationsmæssige arbejde og håndteringen af udfordringer der opstår, som følge af det øget fokus på flygtnings midlertidighed i Danmark. Her har fokusområdet specifikt omhandlet det sociale arbejde med flygtninge, der tilbydes selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet som værende udgangspunktet for deres integration. Socialarbejders udsagn og oplevelser tydeliggør, at flygtnings tryghedsbehov ikke imødekommes, når man har en midlertidig opholdsstatus, eftersom det i praksis har vist sig at have en tendens til at forstyrre integrationsforløbet for målgruppen.

Min forforståelse vedrørende den konstante usikkerhed samt bekymring om fremtiden bekræftes af socialarbejdere, der netop er ansvarlige for flygtnings tilpasning i samfundet gennem beskæftigelse. Dog har jeg opnået ny viden om, socialarbejders bevidste måde at interagere og kommunikere med flygtninge på for at genindføre motivationen for flygtninge og opretholde en aktiv deltagelse i programmet. Desuden har jeg opnået ny viden i forbindelse med afvigelser i lovgivningen som tillader forskelligartet resultater for flygtninge fra Ukraine i forhold til andre.

Specialet fremhæver socialarbejders håndtering af og rolle i forbindelse med at integrere flygtninge i samfundet gennem beskæftigelse, da udgangspunktet for en aktiv medborger ifølge lovgivningen er at være selvforsørgende. Desuden understreges vigtigheden af, at flygtnings behov for viden om ret og pligt for at kunne navigere sig bedst muligt i samfundet og træffe beslutninger på efter egne forbehold. Samlet set kan resultaterne i dette speciale ikke give en generel forståelse af, hvordan det sociale arbejde med flygtnings integration ser ud, men det kan give et indblik i, hvordan det kan se ud for nogle fagprofessionelle indenfor det sociale arbejde. Desuden kan specialet ikke fremhæve generel viden om, hvordan den midlertidige

opholdstilladelse påvirker flygtnings egne oplevelser af integrationen i Danmark, da flygtnings perspektiv ikke er blevet inddraget. Dog påvises nødvendigheden af forskning på området, således at man kan skabe pålidelig og generaliserbar viden på området.

Dette speciale kan være et udgangspunkt for videreforskning indenfor området omkring sammenhængen mellem integration og midlertidighed. Her kan der interviewes flere socialarbejdere for at opnå en nuanceret forståelse af feltet. Desuden kan der lægges større vægt på andre aktører såsom private humanitære organisationer eller rehabiliterings- og behandlingscentre, der er specialiseret indenfor det sociale arbejde med flygtninge. Eftersom dette speciale ikke har fokuseret på det traumatiske aspekt, som følge af flygtnings flugt og oplevelser, kan det være relevant at tage udgangspunkt i de førnævnte fagprofessionelle.

Endvidere kan der tages udgangspunkt i det frivillige aspekt, da civilsamfundet også har en rolle i arbejdet med flygtnings integration (Svendsen, 2013). Disse perspektiver kan bidrage med mere viden indenfor det sociale arbejde med integration. Ikke desto mindre kan der videreforskes på et politisk niveau, hvor der eksempelvis kan tages udgangspunkt i det integrationsmæssige arbejde i Danmark og Norge. Dette kan udføres gennem en komparativ analyse af asyl- og flygtningepolitikken med henblik på at fremhæve mulighederne for en vellykket integration i de to lande og vurdere betydningen af lovgivningens afvigelser.

Afslutningsvis supplerer dette speciale med viden indenfor området ud fra min forforståelse, videnskabsteoriske optik og fortolkninger af empiri samt teori. Der er tale om en horisontsammensmeltning af de førnævnte forhold, som tilsammen skaber ny viden. Dette er ikke ensbetydende med, at min viden indenfor feltet er færdigudviklet og afsluttet viden. Ud fra den hermeneutiske cirkel betyder det, at min forforståelse vil forsætte med at ændres og generes til ny viden i fremtiden og er ikke et endeligt resultat.

Kvalitet i forskningsmetode

I følgende afsnit vil der tages stilling til kvaliteten af specialets udformning og resultater. For at kunne bedømme kvalitative undersøgelser tages der udgangspunkt i begreberne validitet, reliabilitet og generaliserbarhed.

Validitet

Validitet omhandler specialets gyldighed og afsøger helt specifikt, hvorvidt der er en overensstemmelse mellem problemformulering, datatilvirkning og teoretisk grundlag (Monrad & Olesen, 2018). Det kan undersøges ved en vurdering af det empiriske datas relevans for specialets interessefelt (Lund, 2011). Ifølge Jacobsen, Schnack og Wahlgren '*angiver gyldigheden, hvor sikkert ens data beskriver det forhold, som man tilsigter at beskrive eller behandle*' (Jacobsen, Schnack & Wahlgren, s. 104, 1991). Dermed referer validitet til en vurdering af sandhed og gyldige argumentation. Min hermeneutiske forståelse og optik har været en afgørende metode for udformning og fremstilling af viden i specialet. Derfor har en eksplicitering af min forforståelse og hermeneutiske horisontsammensmeltning været relevant at belyse løbende under opgaven.

Følgende valg er blevet truffet under udformningen af specialet, der kan have en betydning for validiteten. Jeg har forsøgt at sikre en gennemsigtighed i undersøgelsen ved kontinuerlig anvendelse af citater fra empirien for at fremhæve gyldigheden af argumentationen under analysen. Derudover er fremgangsmåden for tilvirkningen af data klargjort under metodeafsnittet samt refleksioner over den videnskabsteoretiske positionering, metodiske og teoretiske valg. Ikke mindst er der udført et litteraturstudie med henblik på at fremhæve, hvordan fænomenet er blevet fremhævet tidligere for at styrke specialets sandhedsværdi (Monrad & Olesen, 2018). Disse faktorer kan medvirke til specialets validitet.

Reliabilitet

Reliabilitet omhandler specialets pålidelighed og er en nødvendig vurdering for at undersøge forskningsresultaternes konsistens (Monrad & Olesen, 2018). Betydningen af reliabilitet kan også forstås som '*et spørgsmål om, hvor sikkert man måler det, man faktisk (uanset hvad man har til hensigt at måle).*' (Jacobsen, Schnack & Wahlgren, s. 107, 1991). Det er således et spørgsmål om, hvorvidt undersøgelsen kan udføres og gentages igen, der kan resultere i samme udfald. I kvalitativ forskning er det svært at opnå pålidelige resultater, når der tages

udgangspunkt i informanternes subjektive udsagn og oplevelser i en kontekstpræget rammesætning, der kan have en betydning for at svarerne kan ændre sig (Monrad & Olesen, 2018). Eftersom der i dette speciale er fokus på at skabe en nuanceret forståelse af genstandsfeltet gennem empirisk data, er det ikke et udgangspunkt for at udforme en skabelon med henblik på genskabelse af samme undersøgelse. Dermed er dette ikke nødvendigvis afgørende for specialets kvalitet.

Generaliserbarhed

Til slut er det vigtigt at have for øje at specialets intention ikke har været at skabe generaliserbar viden og sand viden, der konkluderer, hvordan midlertidigheden påvirker flygtnings integrationsforløb, og hvordan det sociale arbejde tager hånd om udfordringer heraf. Specialet tager udgangspunkt i en empiri, der ikke kan repræsentere socialarbejdere som helhed. Specialet kan bidrage med viden indenfor feltet ud fra en afgrænset, målrettet og kontekstafhængig indgangsvinkel og ikke generaliserbar reproducerbar viden (Monrad & Olesen, 2018).

Litteraturliste

Bak, Torkild, Bock, Mette & Schjørring, Jens Holger (2010). *Grænser for solidaritet – indvandrerpolitik i dansk og europæisk perspektiv*. Anis

Borevi, Karin & Jensen, K. K., & Per, M. (2017). *The civic turn of immigrant integration policies in the scandinavian welfare states*. Comparative Migration Studies: <https://doi.org/10.1186/s40878-017-0052-4>

Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J. D. (1996). *Refleksiv sociologi – mål og midler*. Hans Reitzels Forlag. Oversætter: Henning Silberbrandt.

Bradley, Megan (2019). *Unresolved and unresolvable? tensions in the refugee regime*. Ethics & International Affairs, 33(1), 45-56: <https://doi.org/10.1017/S0892679418000874>

Bredgaard, Thomas & Ravn, Rasmus Lind (2021). *Denmark: from integration to repatriation*: https://www.etui.org/sites/default/files/2021-01/Betwixt%20and%20between.%20Integrating%20refugees%20into%20the%20EU%20labour%20market_2021_WEB.pdf#page=69

Breidahl, K. N. (2017). *Scandinavian exceptionalism? civic integration and labour market activation for newly arrived immigrants*. Comparative Migration Studies: <https://doi.org/10.1186/s40878-016-0045-8>

Brinkmann, Svend & Tanggaard Lene (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Center for Udsatte Flygtninge (2023). *Tværasektorielt samarbejde omkring flygtninge med traumer*: <https://integration.drc.ngo/media/t0gb3a2y/tv%C3%A6rasektorielt-samarbejde-omkring-flygtninge-med-traumer.pdf>

Dalberg-Larsen (1984). *Retsstaten, velfærdsstaten og hvad så? Sammenhænge mellem retsudvikling og samfundsudvikling set i et retssociologisk perspektiv*, s. 29-35, 93-138

DRC Dansk Flygtningehjælp (2023). *Mission, Vision og Værdier*: <https://pro.drc.ngo/about-us/strategic-framework/mission-vision-values/>

DRC Integration, 2023. *Om os*: <https://integration.drc.ngo/>

DRC Integration, (2023). *25 spørgsmål og svar om flygtninge*:

<https://integration.drc.ngo/bliv-klogere/nyheder/nyt-haefte-25-sporgsmal-og-svar-om-flygtninge/>

Dansk Folkeparti (2023). *Udlændingepolitik – Stop indvandringen fra Mellemøsten*:

<https://danskfolkeparti.dk/politik/indvandrere/>

De Konservative (2023). *Udlændinge- og integrationspolitik*:

<https://konservative.dk/politik/politikomraader/udlaendinge-og-integrationspolitik/>

Dignity, (11. maj 2023). *Midlertidighed i asylpolitik skaber frygt hos flygtninge*:

<https://www.dignity.dk/nyheder/konference-midlertidighed-i-asylpolitikken-skaber-frygt-hos-flygtninge/>

Dånge, Louise (2022). *'It is as if we insert a conflict into the conversation, that wasn't there before, right?' Local integration policy workers' experiences of talking repatriation policies into being in their encounters with young refugees. i: In the midst of a paradigm shift from integration to repatriation. Journal of Ethnic and Migration Studies.*

Dånge, Louise (2022). *Taking control and reorienting future aspirations: How young refugees in Denmark navigate life between integration and repatriation. i: In the midst of a paradigm shift from integration to repatriation. Journal of Ethnic and Migration Studies.*

Enhedslisten (2023). *Politikområde – Udlændinge og integration*:

<https://enhedslisten.dk/politikomraade/udlaendinge-og-integration>

Fernandes, Ariana Guilherme (2015): *(Dis)Empowering New Immigrants and Refugees Through Their Participation in Introduction Programs in Sweden, Denmark, and Norway*, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 13:3, 245-264:

<https://doi.org/10.1080/15562948.2015.1045054>

Gunnarsdóttir, Lene (2020): *Alle er blevet til et problem – Diskursernes udvikling på flygtningeområdet og det sociale arbejde med flygtninge. Speciale.*

Harrits, G.S. (2019). *Street-Level bureaucracy research and professionalism*. I P. Hupe, *Research Handbook on Street-Level Bureaucracy*, s. 193 – 208. EBSCO Publishing. Adgang via AUB: https://kdbk-aub.primo.exlibrisgroup.com/permalink/45KBDK_AUB/159qapk/cdi_edwardelgar_ebooks_9781786437631_3_10

Honneth, Axel (2006): *Selvtillid, selvrespekt og selvværdsættelse. Kamp om anerkendelse – sociale konflikters moralske grammatik*. Hans Reitzels Forlag.

Integrationsloven LBK nr. 1146 (22/06/2020) *Integration af udlændinge i Danmark*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1146>

Jacobsen, Bo & Schnack, Karsten & Wahlgren, Bjarne (1991). *Videnskabsteori*. 9. Oplag. Gyldendal

Jarlby, Frederikke & Vitus, Kathrine, (2022). *Between integration and repatriation: - Frontline experiences of how conflicting immigrant integration policies hamper the integration of young refugees in Denmark*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(7), 1496-1514. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2021.1873112>

Juul, S. & Pedersen, K. B. (2012). *Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori*. København: Hans Reitzels Forlag.

Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2017). *Kvalitativ analyse - Syv traditioner*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kristiansen, Søren (2015). *Kapitel 23. Kvalitative analyseredskaber i*: Brinkmann, Svend & Tanggaard Lene (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Larsen, C. A. (2015). *Velfærdsstat, solidaritet og 'bundgrupperne' i*: Harder, M. & Nissen, M. A.: *Socialt arbejde i en foranderlig verden*, Akademisk Forlag, Kapitel 8, 163-178.

Lipsky, M. (2010). *PREFACE: Dilemmas of the Individual in Public Services*. In *Street-Level Bureaucracy, 30th Ann. Ed.: Dilemmas of the Individual in Public Service*. Russell Sage Foundation. <http://www.jstor.org/stable/10.7758/9781610446631.3>

- Lund, Christian (2011). *Videnskabsteori og faglige metoder*. 1. Udgave. Frydenlund.
- Madsen, K. B. (1981). *Abraham Maslow*, Forum Dreyer 1. udgave, 1. oplag
- Maslow, Abraham (1943). *A theory of human motivation*. *Psychological Review*, 50(4), 370-96.
- Martens, Anne & Stenild, Katrine (2009). *Integrationspolitikens historie og den integrationspolitiske dagsorden* (6 s.): https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2009/2009_1/samf_2009_1_3.pdf
- Mik-Meyer, Nanna & Villadsen, Kasper (2007). *Magtens former: Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren*. 1. udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Monrad, Merete & Olesen, Søren Peter (2018). *Forskningsmetode i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Nye Borgerlige (2023). *Udlændingepolitik*: <https://nyeborgerlige.dk/politik/udlaendingepolitik/>
- Olwig, Karen & Paerregaard, Karsten (2011). *The Question of Integration: Immigration, Exclusion and the Danish Welfare State*. Cambridge Scholars Publishing.
- Marianne, G., & Marko, V. (2021). *Seeking asylum in Scandinavia: A comparative analysis of recent restrictive policy responses towards unaccompanied Afghan minors in Denmark, Sweden and Norway*. *Comparative Migration Studies*: <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00221-1>
- Radikale Venstre (2023). *Vi mener – Integration*: <https://www.radikale.dk/politik/vi-mener/integration/>
- Regeringen, (2016). *Et stærkere Danmark – Styr på flygtningestrømmen*: https://www.regeringen.dk/media/2204/et-staerkere-danmark-styr-paa-flygtningestroemmen_weba.pdf
- Regeringen & Dansk Folkeparti (2018). *Finansloven for 2019*: https://fm.dk/media/17939/aftale_om_finansloven_for_2019_a.pdf

Regeringsgrundlag (2022). *Ansvar for Danmark – Det politiske grundlag for Danmarks regering; Mere Ansvar og bidrag* (s. 44-46):

<https://www.stm.dk/media/11768/regeringsgrundlag-2022.pdf>

Repatrieringsloven LBK nr. 1270 (11/09/2022) *Repatrieringsloven*:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1270>

Repatrieringsloven, (2019). LOV nr. 739: *Lov om ændring af repatrieringsloven, integrationsloven, lov om sygedagpenge og lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.*:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/739>

Sjørsvlev, Inger (2011). *The Paradox of Integration: Excluding while Claiming to Integrate into Danish Society*. I K. F. Olwig, & K. Paerregaard (Eds.), *The Question of Integration: Immigration, Exclusion and the Danish Welfare State* (pp. 77-93).

Cambridge Scholars Publishing.

Schmidt, Christina Haandbæk (2022). *Hermeneutik*. 2. udgave. Hentet den 26. april 2023

på: www.laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/hermeneutik/

Socialdemokratiet (2023). *Det vil vi - Udlændinge*: <https://www.socialdemokratiet.dk/det-vil-vi/udlaendinge/>

Socialistisk Folkeparti (2023). *Det vil vi - Integration*: <https://sf.dk/det-vil-vi/integration/>

Svendsen, Grete (2013). *Traumatiserede flygtninge og socialt arbejde*. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Udlændingeloven nr. 1205 (25/08/2022) *Udlændingeloven*:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1205>

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2023). *Generelt om repatriering*:

<https://uim.dk/arbejdsomraader/repatriering/generelt-om-repatriering/>

Udlændingestyrelsen (2023). *Permanent ophold*: <https://nyidanmark.dk/da/Du-vil-ans%C3%B8ge/Permanent-ophold/Permanent-ophold>

Udlændingestyrelsen (2023). *Voksen asylansøger*: <https://www.nyidanmark.dk/da/Du-vil-ans%C3%B8ge/Asyl/Voksen-asylans%C3%B8ger>

Udlændingestyrelsen & SIRI (2023). *Lovgivning*: <https://www.nyidanmark.dk/da/Lovstof/legislation>

UNHCR (1966). *Convention and protocol relating to the status of refugees*: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/3b66c2aa10.pdf>.

UNHCR (2021). *UNHCR recommendations to Denmark on strengthening refugee protection in Denmark, Europe and globally*: <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2021/01/UNHCR-Recommendations-to-Denmark-on-strengthening-refugee-protection-in-Denmark-Europe-and-globally-January-2021.pdf>.

UNHCR (2022). *Recommendations to Denmark on strengthening refugee protection*: <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2022/11/UNHCR-Recommendations-to-Denmark-on-Strengthening-Refugee-Protection-Nov-2022.pdf>.

van Oorschot, Wim (2006). *Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states*. Journal of European Social Policy.

Venstre (2023). *Vi mener – Udlændingepolitik*: <https://www.venstre.dk/politik/venstre-mener/udlaendingepolitik>

Wehbeh, Mariah (2023). *Menneskesynet i udlændingepolitikken – med særligt fokus på integration og repatriering*. Projektorienteret eksamensopgave.

Wilken, Lisanne (2011). *Bourdieu for begyndere*. 2. udgave. Samfunds litteratur.

Witt, Jakob Peter (2016). *Når udlændingebatten bliver sikkerhedspolitisk*. DIIS · Dansk Institut for Internationale Studier.